

Probleme Etice la Limita dintre Viață și Moarte

Când vine vorba despre tratamente medicale putem spune că trăim în cele mai bune timpuri și, în același timp în cele mai rele. Sunt cele mai bune timpuri pentru că trăim o viață mai lungă, mai sănătoasă, în parte datorită recentelor progrese medicale. Dar trăim în cele mai rele timpuri pentru că adesea medicina nu este folosită pentru scopul său real și anume, pentru a aduce vindecare. Atunci când vindecarea nu este posibilă, scopul medicinei este acela de a aduce alinare. Dar în ultimii câțiva zeci de ani, am observat încercarea de a trece dincolo de scopul propriu-zis al medicinei pentru a ne face „mai mult decât bine”.

Atunci când medicina nu reușește să ne vindece, toate eforturile sunt concentrate pentru a ne *elibera de suferință*, mergând chiar la punctul extrem în care se elimină *persoana suferindă*. Apar probleme ori de câte ori încercăm să distorsionăm scopul (dreptul de a alege versus dreptul la viață) sau să eliminăm total scopul (a priva de sau a retrage tratamentul doar pentru a susține „calitatea vieții”).

Scopurile sunt distorsionate atunci când nu reușim să înțelegem sfințenia vieții. Sfințenie, atunci când este relaționat cu persoana umană, este un cuvânt pe care mulți din comunitatea creștină l-au auzit adesea, și pe care îl validează. Totuși, natura unor dizabilități ne pot determina să punem la îndoială înțelegerea noastră asupra sfințeniei vieții în înțelesul ei global. Este evident că în societatea noastră cu un caracter secular tot mai pronunțat, nu este considerată sacră întreaga viață umană. Acum, mai mult ca niciodată, este crucial pentru creștini să înțeleagă învățătura biblică, care spune că toate persoanele umane sunt sacre și valoroase, nu datorită abilităților lor, ci datorită faptului că imaginea lui Dumnezeu este impregnată în sufletul fiecăruia. Această impregnare nu poate fi niciodată ștearsă sau distrusă. Abilitățile umane pot dispărea și vor dispărea cu timpul, dar adevărul asupra acestui subiect va dăinui o veșnicie.

Pe parcursul acestei lecții veți începe să înțelegeți probleme medical-etice cheie cum ar fi avortul, reproducerea asistată, genetică, inutilitatea tratamentului, testamentul medical al pacientului, suicidul asistat de medic, eutanasierea. Veți descoperi că, deși protestul public este mai mic, demnitatea umană și drepturile omului asupra încheierii vieții sunt sub un atac mai accentuat decât alegerile asupra începutului vieții. Veți vedea că amenințarea asupra oamenilor vulnerabili se accentuează. Veți avea de asemenea oportunitatea de a lua în considerare relevanța unor termeni aparent abstracți și academici în lucrările și studiile de caz incluse în această lecție.

Sfințenia:

Ce semnificație ar trebui să aibă pentru tine personal sfințenia vieții? Potrivit Cuvântului lui Dumnezeu, sfințenia vieții înseamnă că indiferent în ce stare fizică sau emoțională s-ar afla mintea sau trupul tău, într-un moment oarecare în viața ta, tu ești valoros pentru Dumnezeu. Tânăr sau în vârstă, plini de putere sau cu dizabilități ... viața ta nu trebuie să înceteze a împlini scopul pentru care Dumnezeu te-a creat, indiferent de modul în care te vad sau te tratează alții. – Pat Verbal

I. Sfințenia Vieții

În această lecție vom examina probleme dificile prin ochii unor oameni obișnuiți care încearcă să țină pasul cu alegerile necesare vieții. Începem cu următoarele cazuri, care implică începerea vieții și vom observa încălcarea subtilă și mai puțin subtilă a demnității umane.

Studiu de caz #4 – Dawn

În timp ce se îndrepta spre mașina ei în parcare întunecată, Dawn simțea o neliniște vagă. Trebuia să fi așteptat escorta din partea agentului de pază, dar dacă ar fi făcut așa, ar fi întârziat cu siguranță la întâlnirea de la birou. În grabă, ea a deblocat mașina, a deschis ușa larg, a sărit în mașină și încerca să pună cheia în contact când o mână dinspre scaunul din spate i-a acoperit gura și i-a smucit capul brutal înspre tetieră. „Dacă scoți un sunet, te omor”, a spus el.

Următoarele 10 minute urmau să fie impregnate în mintea ei pentru totdeauna. Punându-i un cuțit la gât, străinul a abuzat-o pe scaunul din spate al mașinii ei, a bătut-o cu cruzime și a lăsat-o ca moartă. Când într-un final și-a revenit a condus până la prima cameră de urgență. În următoarele câteva săptămâni rănilor fizice s-au vindecat. Vindecarea emoțională a durat mult mai mult. Coșmarul a continuat. La patru săptămâni după abuz, spitalul a confirmat cele mai adânci temeri ale lui Dawn. Era însărcinată.

Cu siguranță Dumnezeu nu i-ar putea cere să păstreze această sarcină și să aducă pe lume copilul unui criminal. Violul fusese suficient de devastator, nu era cu putință să îndure și sarcina. Mintea lui Dawn era paralizată, dar inima ei simțea o neliniște nespuse de mare în timp ce conducea mașina spre clinica de avorturi.

A. Disputa pe tema avortului

Două cazuri majore ale Curții Supreme din 1973 a transformat avortul de la un act criminal la un drept protejat prin Constituție. Cel mai cunoscut caz este cel al lui Roe v. Wade. Norma McCovey a susținut că a fost violată (o declarație ulterior recunoscută ca fiind o pură născocire) și că era însărcinată. Legea din Texas la acea dată permitea avortul numai în cazul în care viața mamei era în pericol. Procesul acesta, desfășurat la Curtea Supremă, a stabilit că o femeie avea dreptul de necontestat la avort în timpul primului trimestru de sarcină, iar după acest termen, dreptul acesta îi putea fi restricționat de către stat.

Cazul Doe v. Bolton, decis în aceeași zi, a deschis larg ușa abia crăpată înspre legalizarea avortului. În esență Curtea a decis ca în orice moment în care „viața și sănătatea” mamei era în pericol, avortul era legal. Și au definit „sănătatea” pe larg, incluzând sănătatea emoțională, griji nejustificate, stres sau dificultăți. Cu aceste două decizii, avortul a devenit în esență legal, la cerere, pentru aproape orice motiv, pe tot cuprinsul Statelor Unite ale Americii. De atunci peste 30 de milioane de avorturi au fost efectuate în S.U.A.

Au urmat câteva cazuri de Curte Supremă de-a lungul anilor, restricționând sau lărgind, în mod alternativ, parametrii avortului. Legislația statelor au mandatat mici directive și schimbări ale legilor la nivel de stat, dar protecția generală asupra avortului la cerere a fost susținută de mai multe ori.

Mii de cărți, articole, legi și opinii au fost publicate despre avort după cazurile lui Roe și Doe. Multe dintre acestea au luat o atitudine destul de ferma, pro-viață, afirmând că „Viața începe în momentul concepției”. Alții, creștini și necreștini, au încercat din răspuțeri să păstreze avortul legal și să protejeze dreptul femeii la intimitate. Chiar și printre conservatori, însă, mulți găsesc motive pentru a lua în considerare unele excepții.

Nu sunt oare momente legitime în care viața și sănătatea unei femei ar trebui să conteze mai mult decât viața unui copil nenăscut? Ce se întâmplă în cazul copiilor condamnați la o viață extrem de limitată și plină de durere? Nu ar trebui oare să luăm în considerare calitatea vieții mamei și a copilului? Biserica Catolică a avut mereu o poziție fermă, fiind unul din susținătorii cei mai loiali ai vieții, în orice stadiu de dezvoltare ar fi ea. Multe confesiuni însă, Protestante mai ales, au luat o poziție pro-alegere.

Studiul de caz #5 – Thomas și Betty Smith

Thomas și Betty Smith aveau inima sfâșiată. După opt ani de căsătorie și speranțe mari că vor avea o familie mare și iubitoare, cei doi soți Smith erau încă fără copii. Șase sarcini au fost urmate fiecare de câte o pierdere. Și apoi a început sângerarea. O tumoare de mărimea unui grepfrut a fost înlăturat de pe uterul lui Betty. În acest proces lui Betty i s-a făcut o histerectomie (îndepărtarea uterului), lăsându-i doar ovarele. Acum ei nu vor mai putea avea copii niciodată ... sau exista vreo posibilitate?

Nu la mult timp după operație, li s-a pus la dispoziție oportunitatea de a pune lucrurile în ordine din nou. Verișoara lui Betty, Kim, le-a oferit șansa vieții lor. Folosind sămânța lui Tom și ovulele lui Betty fertilizarea putea fi realizată într-un vas Petri. Apoi cei șase până la opt embrioni urmau a fi înghețați și depozitați într-un laborator. Apoi doi sau trei urmau a fi implantați în uterul lui Kim. Embrionii urmau a se dezvolta, iar apoi dacă mai mulți rămâneau viabili, ceilalți embrioni erau înlăturați. În acest mod, posibilitatea unei dizabilități la copil era înlăturată. Embrionul sănătos rămas, urma să crească până la termen în uterul lui Kim, iar apoi urma să fie înapoiat după naștere soților Smith. *Ce oportunitate minunată, s-a gândit Betty, și relativ simplă. Ce drăguț din partea lui Kim să-i ofere ajutorul în acest fel. „Haide să facem asta!” l-a urgentat pe Tom.*

B. Problema Reproducerii Asistate

În ultimii aproximativ 30 de ani, procedurile de reproducere au făcut progrese uriașe. Unele dintre aceste progrese au fost făcute prin intervenții medicale, cum ar fi îngrijirea îmbunătățită pentru mamele cu diabetice sau hipertensive. Dar multe dintre aceste progrese implică ceea ce intră în categoria „tehnicilor reproductive”. Acestea includ: a). Înseamnă artificială de la soț sau donator, b). Donație de ovule, c) mamă surrogat, d)(screening-ul) monitorizarea genetică prenatală.

Din punct de vedere istoric, Bisericile Protestante nu au avut prea multe de spus despre toate aceste probleme. Biserica Romano-Catolică, pe de altă parte, au avut foarte multe de spus. Biserica Catolică și-a bazat mare parte din învățături pe legea naturală, care este o lege bazată pe observația atentă și reflecție asupra creației, în opoziție cu legea revelată văzută în Scriptură. Thomas Aquinas, un gânditor influent naturalist, a rezumat această poziție în relație cu procrearea afirmând că orice act sexual marital trebuie să fie deschis la ideea creării unei noi vieți. Acest lucru, apoi, urma să interzică orice formă de contracepție.

În 1968, Papa Paul al VI-lea a clarificat acest lucru în „Humanae Vitae: Regulament asupra Nașterii” o enciclopedie oficială a Vaticanului. În 1987 „Instrucțiuni din respect pentru viața umană și pentru demnitatea procreării.”, a clarificat încă o dată poziția Vaticanului. Orice formă a expresiei sexuale care îndepărtează uniunea sexuală a cuplului de la posibilitatea apariția unei sarcini trebuia evitată. Totuși, chiar și în cadrul Bisericii Catolice mulți consideră că acești parametri sunt prea stricți. Cu siguranță printre creștinii protestanți, ideea că orice activitate sexuală trebuie să fie deschisă spre ideea creării unei noi vieți, nu este susținută. În timp ce Protestanții în general respectă procesele procreării și ale uniunii maritale sexuale, puțini ar susține că cele două procese trebuie să fie legate de fiecare dată.

Studiu de caz #6 – Bob și Angie

Bob a întâlnit-o pe Angie în campusul unei mari universități din vest. A fost atras spre ea în mod imediat și nu peste mult timp ei își plănuiau căsătoria. Bob crescuse în Chicago, iar Angie în St. Louis. Familia lui Bob erau originari din Anglia, iar părinții lui Angie din Brazilia. Bob visase întotdeauna la o familie mare. Totuși, pe măsură ce au început să-și împărtășească speranțele și visele, Bob a avut o mare surpriză.

Câteva din rudele lui Angie muriseră de boala Huntington(HD). HD este o boală autozomală dominantă care nu are vindecare. Simptomele pot apărea cel mai devreme spre sfârșitul vârstei de treizeci de ani și începutul anilor patruzeci, manifestându-se prin comportamente neobișnuite și mișcări ciudate ale membrilor. Este o boală progresivă, care în final afectează creierul, cauzând mișcări ciudate ale membrilor, care se înrăutățesc treptat și provoacă moartea după aproximativ 15-20 de ani. Angie nu știa dacă ea era purtătoare a acestei boli. Dacă era, era doar o chestiune de timp până ce va fi afectată, și avea șanse de 50% să transmită această boală fiecăruia dintre copiii săi.

Bob nu știa ce să creadă. În timp ce căuta informații pe un site despre Genetică pe Internet, în acea seară, a aflat mai multe. Există acum un test ADN care putea descoperi cu mult înainte de ivirea oricărui simptom dacă o persoană avea sau nu boala Huntington. Tot ce trebuia să facă era să obțină testul potrivit și puteau afla dacă Angie avea gena respectivă. Bob a fost șocat de ce a aflat mai departe: 10-12% din victimele acestei boli se sinucid. Iar un alt studiu arăta că 30% dintre cei predispuși la această boală au afirmat că se vor sinucide în cazul în care se dovedește că o au. Voia Bob într-adevăr să se confrunte cu aceste probleme? Poate că ar fi fost mai înțelept să se despartă de Angie și să se retragă înainte de a ajunge mai departe.

Cei mai conservatori dintre Protestanți sunt de acord cu drepturile Creștinilor sau chiar cu obligația lor de a planifica o familie. Sterilizarea permanentă este o non-problemă pentru majoritatea Protestanților. Mulți acceptă la modul general inseminare artificială cu sperma soțului, sau manipularea ovulelor și a spermei aparținând cuplului. Folosirea ovulelor sau a spermei donatorilor este o problemă mai controversată.

Posibilitatea unei mame surogat ar fi considerată cu adevărat problematică și în general de neacceptat. Această posibilitate ar putea implica folosirea ovulelor și a uterului mamei surogat sau numai uterul său. Câteva procese foarte urâte au rezultat în urma aranjamentelor de acest fel, și ca urmare majoritatea statelor au legi care interzic acest proces sau îl observă și îl monitorizează îndeaproape.

C. Noile cercetări genetice

În 1988, Consiliul Național al Cercetărilor a aprobat un proiect de cercetare care a lăsat lumea fără replică, proiect ce fusese discutat timp de câțiva ani. Proiectul Genomul Uman este un plan public ambițios care dorea să monitorizeze amprentele ADN umane ale întregii umanități. În același interval de timp Dr. J. Craig Venter a condus un proiect paralel în sectorul privat. În iunie 2000, Dr. Francis S. Collins împreună cu Dr. Venter au anunțat principalele completări a acestor întreprinderi monumentale.

Beneficiile acestor două proiecte sunt dificil de măsurat. În curând vom câștiga o înțelegere mult îmbunătățită asupra bolilor moștenite ereditare. Datorită acestei înțelegeri vom putea preveni și trata multe boli care sunt în prezent, imprevizibile, inevitabile, și netratabile. Acest pas ar putea schimba total modul în care se practică medicina.

Și atunci de ce ar trebui să ne alarmăm? Există de fapt câteva motive de îngrijorare:

1. Ar putea fi folosită oare această informație pentru a-i discrimina pe cei care au boli grave în fondul lor genetic?
2. Cine ar fi responsabil pentru păstrarea confidențialității vis a vis de aceste informații sensibile?
3. Ar putea informațiile furnizate să-i determine pe oameni să renunțe la viață bazându-se pe acele predicții negative pe care le poartă genele lor?

4. Chiar dacă testele ar fi absolut corecte, multe boli sunt cauzate de o combinație a geneticii și a factorilor de mediu. Astfel, decizii importante ar putea fi luate în baza unor informații foarte incomplete.
5. Chiar dacă un om ar avea fondul genetic cel mai bogat, liberul arbitru și personalitatea joacă un rol important în realizările lui. Spre deosebire de acești oameni talentați, unii oameni cu puțin talent moștenit, au realizat lucruri mărețe prin pură determinare.

Citiți: „Testul Genetic Prenatal și Dizabilitatea” de Kathy McReynolds

Testul Genetic Prenatal & Dizabilitatea

Revoluția genetică

Revoluția genetică a început în 1953 când James Watson și Francis Crick au descoperit structura moleculei de ADN. Munca lor a fost fundamentală pentru următorul pas major în revoluție: *Proiectul Genomul Uman*. În 26 iunie, anul 2000, Dr. Francis S. Collins directorul *Institutului Național de Cercetare a Genomului Uman* și Dr. J. Craig Venter, președintele organizației Celera Genomică, au anunțat la o conferință de presă din Washington, D.C. , că ei au completat cu succes prima schiță a întregului genom uman. Președintele Clinton a apreciat munca lor și a afirmat că, ”Fără îndoială, acesta este cea mai importantă, cea mai minunată hartă creată vreodată de omenire.”

Proiectul Genomul Uman a fost inițial destinat să fie un efort de 15 ani pentru harta întregă a genomului uman. Dar harta a fost completată cu mai multe luni înainte de termen, probabil din cauza unei concurențe uneori acerbă venită din partea organizației Celera Genomică. În cele din urmă, totuși, cele două organizații au făcut pace, dar au decis să rămână independente. Așa cum stau lucrurile acum, ambele părți au văzut acest eveniment monumental ca un succes comun.

Înțelegând genele care construiesc genomul uman, este de așteptat să revoluționeze medicina în mai multe moduri. Cercetătorii speră să vizeze gene disfuncționale și eventuala să prevină și să vindece boli ca și cancerul de colon și de sân, fibroză chistică și diabet. Au trecut mulți ani de când Președintele Clinton a afirmat că aceste noi cunoștințe ne vor oferi o imensă putere de a vindeca. Cu încredere la acea vreme, oamenii de știință au prezentat aceasta ca având puterea de a elimina practic boala ereditară. Speranța lor a fost în terapia genică, o tehnică care are scopul de a vindeca boala genetică prin înlocuirea genelor producătoare de boală în anumite celule din organism. Totuși, terapia genică s-a dovedit în timp a fi o dezamăgire. Nu există progrese, și probabil, nu se va întâmpla asta prea curând.

Cercetătorii se așteaptă, de asemenea, ca ei vor avea posibilitatea de a dezvolta diagnosticuri și tratamente adaptate la fiecare pacient. Există motive să credem că acest obiectiv este mai realist. În timp ce atenția a fost direcționată către toate mediile înconjurătoare de terapie genică, această "micro" revoluție genetică se dezvoltă încet. Mulți numesc această revoluție *medicina genomică*. În conformitate cu Edward McCabe, co-director al UCLA Centrul de Societate și Genetică, "Acest lucru este cu siguranță viitorul. Medicina genomică va fi predictivă, preventivă și personalizată." Un exemplu al acestei tendințe poate fi văzut cu noul medicament al bolilor de inimă, BiDil, care este comercializat exclusiv pentru afro-americieni, care pare a fi dispus genetic să răspundă la acesta. Speranța, totuși, este că, în viitor, medicii vor putea prezice riscul apariției unei boli care implică mai multe gene, cum ar fi Alzheimer și diabetul.

Dar această cunoștință bogată nu este lipsită de riscuri semnificative. Mulți oameni au anumite nelămuriri cu privire la modul în care informațiile lor genetice individuale vor fi utilizate și cine va avea acces la ele. Mulți se tem de posibilitatea de discriminare în cazul în care compania lor de asigurare sau angajatorul obține acces la dosarele lor medicale și descoperă rezultatele unui test genetic care dezvăluie o predispoziție la o anumită boală. Într-adevăr, mult timp înainte de anunțarea finalizării primei schițe a genomului uman în iunie 2000, au existat unele dovezi care susțin faptul că acestea sunt preocupări legitime.

În 1990, Consiliul American de Asigurări de Viață au format un comitet pentru a explora problemele legate de informația testului genetic și de asigurare. Sarcina lor principală a fost de a dezvolta orientări politice pentru a se asigura că informațiile genetice sunt confidențiale, în scopul de a preveni discriminarea bazată pe informații genetice. Așa că, în 1998, legile au fost stabilite în mai mult de jumătate de state, care au presupus interzicerea discriminării de către companiile de asigurări de sănătate în urma rezultatelor testului genetic. Legea primară federală care interzice discriminarea în ocuparea forței de muncă, pe baza stării de sănătate este *Acțiunea Americanilor cu Dizabilități*, care a fost înființată în 1990. În 1995, Comisia Oportunității Egale de Ocupare a Forței de muncă (EEOC) a emis o interpretare în ceea ce privește aplicabilitatea ADA-ului la discriminarea genetică. EEOC a susținut că un angajator care a discriminat o persoană pe baza informațiilor genetice, acel individ este considerat ca având o dizabilitate. Prin urmare, aceste persoane sunt acoperite de ADA. Cu toate acestea, persoanele cu handicap sunt în continuare supuse discriminării, cel puțin, nu și cei care nu sunt născuți.

Testul Genetic Prenatal

Spunem cu o mare siguranță că unele din disciplinele din medicină au fost mai afectate de revoluția genetică și posibilitatea de discriminare genetică decât reproducerea. Testele genetice prenatale sunt utilizate pe scară largă pentru a diagnostica boli cum ar fi X fragil, fibroza chistică și sindromul Down. Lista testelor prenatale crește și tot mai mulți oameni au început să se întrebe de ce anumite teste pentru condiții, cum ar fi surditate, cancer de sân și cancer de colon nu le sunt oferite în mod automat. Acest lucru ridică o întrebare cu

privire la cine va alege ceea ce este oferit de către teste prenatale: Potențialii părinți? Profesioniștii? Guvernul? Un lucru este sigur: părinții, profesioniștii și într-adevăr societatea în general, au nevoie să fie mult mai mult educați cu privire la semnificația rezultatelor genetice sau altfel consecințele ar putea fi substanțiale.

Un motiv de alarmare este acela că posibilitatea discriminării genetice în ceea ce privește orice trăsătură este în creștere. Oamenii de știință, de exemplu, au identificat recent schimbări minore în ADN, care pot fi responsabile pentru unele diferențe de culoare a pielii și rezistența la boli, la unele rase. Pe măsură ce aceste noutăți în descoperiri se strecoară în conversația de zi cu zi a publicului, mesajul pare să fie acela că diferență rasială nu depășește profunzimea nivelului pielii. Pe măsură ce aceste discuții devin tot mai obișnuite pe blog-urile de internet și în sălile de clasă, bineînțeles că oamenii au început să se întrebe dacă și alte caracteristici, cum ar fi inteligența sau moralitatea poate fi atribuită ADN-ului.

De exemplu, Amy Harmon raportează că un blogger din Manhattan a descris un studiu care presupune că un IQ mare este legat de anumite bucăți ale ADN-ului. Conform blogger-ului, o bază genetică de date on-line a arătat că aceste fragmente de ADN specifice au fost găsite de mai multe ori în Europeni și Asia decât în Africani. Blogger-ul apoi a afirmat că doar existența unor diferențe genetice dintre rase înseamnă că "teoria egalitaristă este dovedită a fi falsă." Desigur, el a omis faptul că legătura dintre IQ și aceste fragmente de ADN este nefondată, și că alte fragmente de ADN atribuite unui IQ mare sunt mai frecvente în Africani, și că mulți alți factori, cum ar fi de mediu, joacă un rol foarte important în inteligența. Trebuie menționat că nu ar fi greu să se discrediteze afirmațiile goale ale acestui blogger. Cu toate acestea, odată ce aceste idei sunt infiltrate în etosul public de masă, apar și daunele sociale.

Samuel Richards, un profesor de la Universitatea de Stat din Pennsylvania, a descoperit acest adevăr, atunci când o temă recentă de cercetare dată în clasă s-a întors împotriva lui. El a cerut elevilor săi să participe la testele genetice de strămoși, cu scopul de a dovedi că, categoriile rasiale sunt arbitrate la cel mai bun nivel. Dar poziția opusă a fost luată de către mulți dintre studenții săi. Richards povestește despre o elevă de culoare albă, căreia i s-a spus că este 9% din Africa de Vest, care apoi a participat la o sărbătoare Kwanzaa. Aceeași elevă a susținut că ea nu va participa niciodată la o adunare culturală Asiatică, deoarece ADN-ul ei nu se potrivește.

Posibilitatea de discriminare rasială bazată pe genetică are implicații enorme în testele prenatale. Descurajăm noi, atunci, ca societate, anumite rase să procreze pentru că poate nu sunt la fel de inteligenți și, prin urmare, nu la fel de utili ca și alte rase? Ce se va întâmpla cu noțiunea de șanse egale pentru toți? Ce se va alege de cei cu anumite boli genetice, cum ar fi cei cu Sindromul Down? Dacă societatea noastră nu poate tolera mici diferențe în ADN între rase, în ce măsură ne putem aștepta să tolerăm pe cei cu tulburări genetice?

Criticile bazate pe drepturile persoanelor cu dizabilități asupra testării genetice prenatale

Înainte de a discuta criticile drepturilor persoanelor cu dizabilități asupra testării genetice prenatale, este necesar să se spună ceva despre mișcarea în sine. În ultimele decenii s-a văzut influența crescândă a culturii dizabilității care a dus la o mișcare cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități. Persoanele cu dizabilități au devenit din ce în ce mai îngrijorate de o cultură Americană care idolatrizează frumusețea, tinerețea, abilitățile de funcționare optimă, și inteligența. Ei se tem de mass-media, care pune accentul pe frumusețea fizică și putere, și acordă foarte puțină atenție celor care nu pot respecta aceste standarde înalte.

Persoanele cu dizabilități și susținătorii acestora sunt, de asemenea, criticii unui sistem medical care pare a fi prejudicios cu privire la ei neacordându-le resurse adecvate pentru ca aceștia să funcționeze pe cont propriu. Ei simt, de asemenea, o presiune socială de a-și exercita drepturile de a renunța la orice fel de tratament care îi ține în viață, astfel încât ceilalți care sunt mai tineri și mai productivi să poată avea acces la mai puține resurse medicale. Aceste aspecte luate împreună, și alte considerente medicale importante care afectează persoanele cu handicap au condus la o dezvoltare a unei critici cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități în unele aspecte din medicină.

În conformitate cu Erik Parens și Adrienne Asch, criticile drepturilor persoanelor cu dizabilități asupra testării genetice prenatale implică trei puncte fundamentale: 1) Testele genetice prenatale subminează ideea că semnificația de handicap este construită social; 2) Testarea genetică prenatală este, de obicei, asociată cu o neînțelegere a ceea ce ar putea însemna un handicap pentru copil și familie; 3) Testele genetice prenatale indică refuzul unui părinte de a accepta un copil "imperfect".

Este corect să spunem că testele prenatale într-adevăr înfățișează o anumită stare de spirit socială negativă față de dizabilitate în cultura Americană. Ceea ce este cel mai problematic cu privire la acest aspect nu este diagnosticul în sine, ci faptul că diagnosticul unei anomalii genetice duce la întreruperea sarcinii. Amy Harmon, de exemplu, raportează că aproximativ 90 la sută din femeile gravide cărora li s-a dat un diagnostic de sindrom Down aleg să aibă un avort. Aceasta este o statistică uluitoare. Până în acest an, doar femeile de 35 de ani sau mai în vârstă au fost testate pentru cromozomul suplimentar 21. Acum, cu noua recomandare de la Colegiul American de Obstetrică și Ginecologie, medicii au început să ofere un screening pentru sindromul Down pentru femeile de toate vârstele.

Această recomandare oferă nu numai o dovadă de o stare de spirit socială negativă, dar ea dezvăluie, de asemenea, o neînțelegere enormă cu privire la ceea ce ar putea însemna un handicap pentru un copil și o familie. De fapt, părinții copiilor cu Sindromul Down, convinși de lipsa de înțelegere, vin împreună pentru a asigura o mai bună apreciere a ceea ce înseamnă să crești acești copii cu nevoi speciale.

Scopul lor este de a fi o voce pozitivă într-o arenă medicală, care sunt adesea copleșiți de statistici medicale negative și medici care cred că este de datoria lor să descrie dificultățile asociate cu creșterea unui copil cu un handicap.

În unele cazuri, utilizarea testelor genetice prenatale poate indica refuzul unui părinte de a avea un copil cu handicap. Dar, există la fel de multe situații în care părinții care au un istoric de anumite tulburări genetice doresc să știe dacă copilul lor nenăscut a dobândit una dintre acestea. Acest lucru se face pentru a fi pregătiți să aibă grijă de copilul lor. Din nou, problema nu este testul genetic în sine, ci posibila întrerupere a sarcinii, pe baza informațiilor genetice. Deseori, justificarea de întrerupere a sarcinii se bazează pe starea morală a copilului nenăscut - că el sau ea nu este o persoană, ci doar o potențială persoană. Aceasta nu este o opinie care poate fi justificată biblic. Din punct de vedere biblic, nu există un astfel de lucru, o non-persoană umană.

Pe lângă cele trei revendicări precedente, Parens și Asch oferă ceea ce ei numesc argumentul expresivist. Argumentul expresivist afirmă că testele prenatale trimit un mesaj pentru persoanele cu handicap, că viețile lor nu merită trăite. Așa cum aduce în vedere Asch, "o singură trăsătură stă înăuntru pentru un întreg, trăsătura având puterea de a distruge întregul fără a fi nevoie să afle despre restul." Este o opinie reduționistă a persoanei umane, în care persoanele cu dizabilități cad deseori victime. Este important acum să se ia în considerare mai mult argumentele pro și contra testării prenatale.

Argumente pro și contra testării prenatale

O analiză a argumentelor pro și contra testării prenatale va începe prin examinarea, în primul rând, a celor care se opun, urmași de cei care le sprijină. Aceasta, la rândul său, va oferi o imagine clară a tabloului complex al problemelor implicate în aceste tehnologii.

În opoziție cu testele prenatale: Genetica și eugenia au aceleași obiective: eliminarea afirmației "viața nu merită trăită."

În favoarea testelor prenatale: Această afirmație este înrudită cu a spune că toți geneticienii sunt Naziști, și că este o caracterizare nejustificată de majoritatea geneticienilor. În timp ce eugenia este extrem de greu de definit, există o diferență între eugenia secolului 20 și testele prenatale de astăzi. În anii 30 până în 1945, deciziile au fost o chestiune a politicii de stat. Astăzi, rămâne la latitudinea individului de a decide.

În opoziție: Din punct de vedere juridic, o femeie are dreptul de a alege în ceea ce privește sarcina ei. Aceasta nu este principala problemă în acest context. Problema fundamentală aici este alegerea pe care o femeie o poate face în ceea ce privește cu ce fel de copil poate rămâne însărcinată. Este lipsit de etică să faci o alegere în ceea ce privește o sarcină bazată exclusiv pe caracteristicile copilului.

În favoarea testelor prenatale: Problemele nu pot fi separate în acest mod. Să presupunem că o singură femeie rămâne însărcinată. Dacă ea află că copilul nenăscut are o dizabilitate, ea ar putea decide să pună capăt sarcinii pentru că nu se simte în stare să aibă grijă de un copil cu un handicap. Ea ar putea avea resurse limitate și accesul limitat la alte ajutoare. Dar, ea poate fi în măsură să aibă grijă de un copil "sănătos", care nu va avea nevoie de o astfel de îngrijire solicitantă.

În opoziție: Acesta este un punct de luat în considerare. Nu există nici o îndoială că autonomia personală și libera alegere sunt cruciale în orice cadru medical. Cu toate acestea, practic vorbind, se pune întrebarea dacă o femeie care se află într-o astfel de situație face într-adevăr o alegere liberă. Patru motive pentru această perspectivă pot fi puse mai departe: 1) Adesea, femeile nu sunt destul de bine informate. Acestora, rareori, le este prezentat un tablou complet privind punctul de vedere clinic asupra unui anumit handicap și implicațiile acestuia în calitatea vieții; ele, de asemenea, nu sunt informate în mod corespunzător cu privire la posibilul impact psihologic pe care îl poate avea asupra lor încetarea unei sarcini; 2) Medicii au tendința de a fi părtinitoare față de persoanele cu handicap. Cei mai mulți dintre ei nu înțeleg dizabilitatea și, prin urmare, o văd mai degrabă ca pe ceva ce trebuie evitat, nu "îmbrățișat". Opinia generală în rândul medicilor este că screening-ul este un lucru bun și responsabil care trebuie făcut. 3) Există ideea că atâta timp cât un test este valabil, este bine să ne facem acest test. Există foarte puțin timp pentru o femeie să se gândească la implicațiile unui anumit test. 4) Societatea, în general, face presiuni asupra femeilor să aibă cât mai multe teste posibile, pentru că este de datoria lor să facă acest lucru.

Având în vedere aceste patru motive, se pare că alegerea este foarte limitată.

Pro: Desigur, societatea ar trebui să se asigure că femeile sunt pe deplin informate cu privire la gama largă de probleme legate de testele prenatale și că acestea au acces adecvat la îngrijire pentru copiii născuți cu dizabilități. În afară de aceste probleme, o femeie, atât din punct de vedere legal cât și etic, încă are dreptul să pună capăt unei sarcini bazate pe depreciere.

Contra: Nu este nimic etic în această decizie. Să iei decizia de a pune capăt unei sarcini bazate pe depreciere înseamnă a crede că oamenii cu dizabilități nu au dreptul la viață.

Pro: Acesta nu este singurul motiv care poate fi dat pentru a pune capăt unei sarcini. Există cel puțin patru motive pentru care o femeie ar putea lua decizia de a evita nașterea unui copil cu dizabilități: 1) Ea crede că nu ar trebui să existe persoane cu dizabilități; 2) Societatea nu ar trebui să fie împovărată cu persoane cu dizabilități; acestea sunt motive care la prima vedere par nedrepte; 3) Dizabilitatea dezvoltă suferința, și noi nu ar trebui să aducem, cu bună știință, în lume oameni ca să sufere; 4) Părinții și frații copiilor cu handicap sunt împovărați cu rutina lor de zi cu zi de îngrijire și, prin urmare, de suferință într-un mod nejustificat. Dacă putem evita această situație este de datoria noastră să o facem.

Contra: Primele două motive sunt pur și simplu opresive. Ultimele două nu se referă exclusiv doar la persoanele cu dizabilități; ele pun accentul mai mult pe modul în care societatea vede deprecierea. Trebuie mai degrabă îndepărtați factorii sociali care produc suferință, decât a-i îndepărta pe cei care suferă de o dizabilitate.

Pro: Problema este că oamenii cu diferite tipuri de dizabilități suferă îngrozitor și apoi au parte de o moarte chinuitoare. Și noi nu suntem oare obligați din punct de vedere moral

să facem tot ce putem pentru a evita acest tip de suferință, chiar dacă asta înseamnă în unele cazuri să nu permitem nașterea unui copil cu dizabilități?

Contra: Nu putem niciodată elimina complet suferința. Este o parte a vieții. Noi trebuie să facem tot ce putem pentru a diminua suferința și a avea tratamentele adecvate și pentru oferirea unui sprijin persoanelor în suferință. Dar, este depășită o barieră etică atunci când, pentru a pune capăt suferinței, ne debarasăm de suferind. Dacă facem aceasta, unde vom trage linia? O persoană poate suferi din cauza că este mică de înălțime. Vom împiedica noi nașterea lui/ei deoarece societatea a considerat ca a fi mic de înălțime este o situație problematică?

Pro: Ronald Dworkin se opune noțiunii de "interese fetale", și consideră că avortul nu este imoral. Cu toate acestea, nu ar trebui tratat cu ușurință. Este sfârșitul unei vieți. Prin urmare, această decizie ar trebui luată numai atunci când alternativa ar fi mult mai grea pentru părinți și copil.

Contra: Dacă tragem o concluzie logică din aceasta, mulți dintre noi am putea să nu fim aici, chiar acum.

Pro: Acesta este un apel emoțional, și, prin urmare, ilogic și irațional.

Contra: Ideea rămâne aceea că testarea prenatală poate evita ca oamenii cu dizabilități să se nască.

Pro: Faptul că un făt este o persoană este o presupunere. Fătul nu este o persoană, ci o colecție de celule. Prin urmare, nu este împiedicată nașterea unei *persoane*.

Contra: Este, de asemenea, o presupunere că definiția de *persoană* este stabilită în medicină - că persoana are de a face cu abilitatea de a aprecia existența cuiva și de a contribui la societate. Cu toate acestea, există motive întemeiate de a crede că personalitatea are mult mai multe de a face cu esența decât cu funcționarea. Ideea că poate fi o ființă umană și nu o persoană umană este o invenție pur modernă. A pune capăt unei sarcini doar pentru dizabilitate rămâne în continuare o judecată că persoanele cu dizabilități nu au dreptul să trăiască.

Pro: Cum rămâne cu noțiunea de naștere ilicită? Va veni momentul în care unele persoane cu dizabilități vor considera lipsit de etică faptul că au fost forțate să se nască. Cea mai mare provocare a acelor care insistă asupra faptului că orice tip de viață este valoroasă va veni din partea persoanelor cu dizabilități.

Contra: Este un lucru periculos să se încredințeze definiția a ceea ce este în cele din urmă bun pentru ființele finite. Noi nu ne datorăm existența noastră nouă; prin urmare, nu avem dreptul de a ne sfârși existența. Ideea acestei discuții este că testarea prenatală ar trebui reglementată. Femeile ar trebui să fie pe deplin informate cu privire la gama largă de probleme legate de dizabilitate. Concluzie este că oamenii cu dizabilități au multe de oferit societății, ei, de asemenea, au dreptul la viață, libertate și fericire.

Pro: Femeile ar trebui să fie mai bine informate cu privire la aceste probleme complexe. Din moment ce nu există legi federale care reglementează utilizarea de teste prenatale, instituțiile medicale trebuie să ia măsuri suplimentare pentru a asigura acest nivel de informații. În condițiile actuale, cu toate acestea, ar trebui să ne gândim dacă testele prenatale ar trebui să fie oferite la întreaga populație. Se pare că screening-ul este adesea folosit ca urmare a calculului cost-beneficiu privind evitarea nașterii persoanelor cu handicap. În acest fel, genetica pare a nu fi mult diferită de eugenie.

O Critică Teologică a Argumentelor

În medicina vestică există doar câteva principii de bioetică și acestea au prioritate față de autonomie. Trebuie să existe un motiv bine întemeiat pentru a ignora decizia unei persoane în ce privește aplicarea tratamentului sau lipsa aplicării lui. Un medic are o importantă datorie etică de a se asigura că pacientul este complet informat cu privire la starea lui/ei și el/ea este obligat să nu discute cazul vreunei persoane cu altcineva decât pacientul în cauză. Dacă o persoană este în mod cert o amenințare pentru el însuși/ea însăși sau pentru alții, aceasta poate să reprezinte un motiv întemeiat de încălcare a autonomiei fără a-i solicita consimțământul. Altfel, încălcarea autonomiei vreunei persoane este o violare chiar a existenței lui/ei. Totuși, acest concept nu trebuie tratat cu ușurință.

În era modernă, viziunea aceasta contemporană cu privire la autonomie poate să indice înapoi spre Kant. Immanuel Kant a transmis patru idei importante privind autonomia, pe care el a înțeles-o ca fiind bazată doar pe motivația umană: 1) Etica nu este o chestiune legată de consecințe, ci una legată de datorie; 2) O acțiune corectă are un maxim care este universal 3) O acțiune corectă tratează întotdeauna pe alți oameni ca un scop în sine și niciodată ca simple mijloace; 4) Oamenii sunt liberi doar atunci când acționează în mod rațional.

Scriptura învață că ființele umane sunt create după chipul lui Dumnezeu și au fost înzestrate de Creatorul cu capacitatea de a raționa și de a face alegeri.¹³ Acest lucru ne face deosebiți de alte ființe create. Acum, aceasta nu înseamnă că a fi creat după chipul lui Dumnezeu se bazează doar pe o simplă funcție ca aceea că dacă o persoană care își pierde capacitatea de a raționa sau de a face alegeri, atunci el/ea nu mai sunt considerate a fi după chipul Lui. Rațiunea și voința sunt proprietățile sufletului uman, un aspect al esenței chipului lui Dumnezeu care este imprimat pe sufletul uman ca o imagine care este gravată pe o monedă. Acea gravură face din ea ceea ce este și ea nu poate fi pierdută. Chipul lui Dumnezeu imprimat în suflet poate să nu funcționeze în mod corespunzător la cei care prezintă anumite dizabilități cognitive; totuși, ființele umane care suferă în acest fel sunt încă persoane. Dacă chipul lui Dumnezeu a rămas intact în întreaga rasă umană după Cădere, el nu se poate pierde cu siguranță nici la nivel individual, indiferent de gravitatea dizabilității.

Odată cu Căderea au venit și cunoașterea binelui și răului (Gen. 3). Astfel, într-o lume căzută, este de la sine înțeles că dacă o ființă umană poate să își folosească voința spre

bine, el/ea poate să și-o folosească și spre rău. În ce privește testarea genetică prenatală, nu este în mod obligatoriu un lucru rău din punct de vedere biblic să cercetezi și să obții cunoștință referitor la fondul genetic al unui copil care nu s-a născut. Un motiv bun de a investiga pentru obținerea acestor informații este acela că dacă există vreo posibilitate de a moșteni o condiție particulară, părinții pot fi mai pregătiți pentru nașterea unui copil cu o afecțiune. De fapt, sunt multe beneficii spirituale și morale asociate cu căutarea înțelepciunii și a cunoștinței, în special în acest context (Prov. 2 & 3).

Totuși, această informare adesea conduce la întreruperea sarcinii cu un copil suferind cu o dizabilitate. *Din punct de vedere teologic, întreruperea unei sarcini pe baza informațiilor obținute din testarea prenatală, nu este niciodată justificată moral.* Sunt cel puțin două motive biblice care justifică această poziție: 1) Orice viață umană este sacră prin aceea că orice ființă umană poartă chipul lui Dumnezeu; 2) Este un abuz al darului bun pe care ni l-a dat Dumnezeu de a avea voință liberă. Mai întâi, așa cum am menționat mai devreme, fiecare ființă umană este o persoană umană care poartă chipul Creatorului său. Acest chip nu se bazează pe funcția umană, ci pe esență și de aceea nu poate fi niciodată pierdut sau diminuat indiferent ce infirmitate ar avea o persoană. Deci, să întrerupi o sarcină înseamnă să înlături o persoană umană care este valoroasă doar pentru simplul fapt că ea/el există.

Augustin argumentează ca toate lucrurile sunt bune în măsura în care ele există, în special persoanele umane. Simplu să existe înseamnă că ești bun. Dar cine suntem noi să ne pronunțăm asupra unui copil nenăscut care are o infirmitate? Este bine dacă el/ea există? Da. Dumnezeu este Cel care a făcut toate persoanele, chiar pe cei care sunt afectați de diferite infirmități. El i-a făcut chiar așa cum sunt (Ex. 4:11). Dar de ce i-a făcut El în acest fel? Scriptura este clară când spune că "lucrurile ascunse sunt ale Domnului Dumnezeului nostru, dar lucrurile descoperite sunt ale noastre și ale copiilor noștri pe vecie, ca să împlinim toate cuvintele legii acesteia (Dt. 29:29). Și ce s-a descoperit este că noi nu trebuie să ușurăm suferința, debarasându-ne de cel care suferă! Aceasta înseamnă să faci rău. Dar, ce este răul? De unde vine răul? Biblia localizează impulsurile rele în voința umană căzută (Gen 3; 4:6).

În încercarea de a elucida învățăturile Bibliei despre problema răului și suferinței, Augustin spune că răul apare în ființele umane nu din unele principii rele personificate în natura lui/ei, ci din hotărârea voinței libere de a se întoarce de la lucrurile mai înalte la cele mai de jos, de la cele eterne la cele trecătoare; de a se lega de lucruri care, deși bune în ele însele, le lipsește valoarea și demnitatea cuvenite. Astfel răul se găsește în alegerea liberă a ființei umane de a perverti și corupe propria lui/ei voință întorcându-se de la binele care este potrivit; acesta este binele fundamental, care este Dumnezeu.

Orice lucru bun este de la Dumnezeu. Răul provine din alegerea liberă a voinței de a se îndepărta de chemarea sa reală. Această înstrăinare constituie chiar natura stricăciunii și nedesăvârșirii. Deci răul nu trebuie explicat nici ca o creație a unui Dumnezeu incompetent, nici ca o lucrare meșteșugită a unor principii rele, ci ca un rezultat al

abuzului de unul din darurile lui Dumnezeu, libera voință – un abuz care trebuie atribuit nu Dătătorului, ci celor cărora li s-a dat. Dar ce se întâmplă când marea majoritate a oamenilor dintr-o societate se întorc de la lucrurile mai înalte la cele mai de jos, de la lucrurile transcendente la cele temporare și apoi resping ideea ca un astfel de proces se petrece de fapt?

Mai întâi, o astfel de societate respinge ideea ca voința este coruptă, măcar într-un oarecare sens metafizic. În al doilea rând, o astfel de societate pretinde libertate absolută. Aceasta este cu siguranță condiția societății Americane, în special cu privire la autonomia individuală. Conform multor bioeticieni seculari, voința umană este suverană. Atâta vreme cât un pacient este pe deplin "informat", dorințele lui/ei trebuie să fie respectate. Acesta este criteriul principal pentru orice tratament medical. Dintr-un punct de vedere biblic, totuși, înțelegem că noi suntem creaturi finite care nu ne datorăm existența nouă înșine. De asemenea noi recunoaștem că ființele umane sunt născute în păcat; mintea și voința nu sunt libere de obscuritatea păcatului. În consecință, procesul de luare a deciziilor poate fi întunecat de motivații egoiste.

În lumina acestor lucruri, trebuie să ne asigurăm că femeilor li se oferă o imagine completă din punct de vedere clinic în ce privește o anumită infirmitate și implicațiile ei asupra calității vieții. Ele trebuie să fie informate cu privire la posibilul impact psihologic al întreruperii de sarcină. Comunitatea creștină trebuie să demaște erorile medicului împotriva persoanelor cu dizabilități. Trebuie să li se arate că este un abuz față de un dar bun (libera voință) faptul de a le spune pacienților lor că este "bine și responsabil" să își facă toate testările. Este parte din natura ființelor umane să aibă o dorință continuă de a cunoaște, dar femeilor li se dă rar timp să se gândească la implicațiile unui anumit test. În final, societatea în general trebuie reformată. Ea trebuie să înceteze să exercite presiuni asupra femeilor să facă toate testele posibile, indicând că este de datoria lor să procedeze așa.

***

În timp ce Dr. McReynolds cercetează unele din potențialele abuzuri care ar putea rezulta în urma testării genetice prenatale, clare discriminări au loc în această zonă. Uneori doar gândul că ar putea avea un copil cu dizabilități este suficient pentru a-i determina pe potențialii părinți să ia în considerare avortul. Așadar toate aceste probleme etice legate de începuturile vieții sunt toate interconectate la bază. De-a lungul istoriei, pesimiștii ne-au avertizat că diferitele descoperiri ale tehnologiei vor avea consecințe nefaste, bănuite și nebănuite. Efectele necunoscute ale electricității, erau bănuite de cauzarea cancerului și a demenței. Dar, unele tehnologii au cauzat probleme nemaîntâlnite. Unde ne vor duce noile cunoștințe genetice? Numai Dumnezeu știe exact.

Sunteți de acord cu argumentele în favoarea testării genetice prenatale? Bazându-vă pe evaluarea dumneavoastră, ați sfătui un prieten/ă să folosească această tehnologie?

II. Demnitatea Vieții Umane

Demnitate este unul din cuvintele cel mai des folosite și înțelese greșit în societatea de azi. Totuși, cu ajutorul înțelepciunii lui Dumnezeu, putem găsi calea sper înțelegere. Începem cu aceste introspecții ale lui Chris Ralston, un doctorand al Universității Rice.

A muri cu demnitate. Demnitatea umană. Demnitatea vieții umane. A respecta demnitatea cuiva. Aceste expresii sunt folosite în mod repetat în disputele bioetice contemporane de către adversari aflați în tabere opuse în cadrul aceleiași dispute, ceea ce duce inevitabil la întrebarea: Ce înseamnă aceste expresii și cum pot fi ele folosite în asemenea moduri aparent contradictorii?

Citiți: „Demnitate, Dizabilitate și Bioetică” de Chris Ralston

Demnitate, Dizabilitate și Bioetică

De Christopher Ralston

A muri cu demnitate. Demnitatea umană. Demnitatea vieții umane. A respecta demnitatea cuiva. Aceste expresii sunt folosite în mod repetat în disputele bioetice contemporane de către adversari aflați în tabere opuse în cadrul aceleiași dispute, ceea ce duce inevitabil la întrebarea: Ce înseamnă aceste expresii și cum pot fi ele folosite în asemenea moduri aparent contradictorii? Această lucrare dorește să ofere răspunsuri primare acestor întrebări focalizându-se asupra demnității umane și asupra modurilor în care această idee a fost înțeleasă de obicei. Având în vedere acest obiectiv modest, ceea ce urmează poate fi redus la o schiță sumară. Totuși, această listă ar trebui să ofere un punct de plecare suficient de solid pentru a obține o apreciere mai profundă asupra potențialelor promisiuni dar și a pericolelor pe care le ascunde acțiunea de a face apel la demnitatea umană în pledarea în numele persoanelor cu dizabilități în domeniul public.

Demnitatea Umană și sursele ei

Noțiunea de demnitate este omniprezentă în literatura contemporană pe domeniul bioeticii. Unii gânditori susțin această noțiune, în timp ce alții o resping în întregime. În ciuda frecvenței acestui termen, nu există un consens cu privire la semnificația, domeniul de aplicare, sau implicațiile conceptului. Ruth Macklin a susținut de fapt, recent că această noțiune este „inutilă”, și poate fi redusă fără rest la noțiunea de „respect pentru persoane”. În efortul de a apăra și a elucida conceptul, Președintele Consiliului de Bioetică a publicat

recent un volum de eseuri abordând termenul „în scopul de a clarifica dacă și cum ar putea fi de folos în domeniul bioeticii.”

După cum observă Adam Schulman, noțiunea de demnitate este invocată de obicei de laturi opuse în controverse pe probleme de bioetică. Astfel, împrumutând exemplu ilustrativ a lui Schulman, diferite "intuiții contradictorii" despre demnitatea umană ar putea oferi răspunsuri radical diferite la întrebarea dacă sau nu, și în ce circumstanțe, ar fi oportun să se retragă tratamente medicale ce ar putea salva sau prelungi viața unui pacient în stare critică dintr-o secție de terapie intensivă neonatală, care, în cazul în care supraviețuiește, este posibil să reușească acest lucru numai cu grave deficite mentale sau cognitive.

- Dacă cineva crede că demnitatea umană se bazează pe capacitățile noastre mintale superioare, atunci s-ar putea spune că este greșit să aduci o ființă pe lume, cu o devastatoare incapacitate mintală, pe tot parcursul vieții, și s-ar putea concluziona pe această bază că cel mai "demn" curs al acțiunii ar fi de a permite copilului să aibă o moarte "umană".
- Alternativ, s-ar putea face apel la noțiunea de demnitate egală a tuturor formelor de viață umană, indiferent de funcționare, cu scopul de a insista ca toate măsurile rezonabile să fie luate pentru a păstra și a prelungi durata de viață a copilului.
- Cu toate acestea, din nou, s-ar putea face apel la o noțiune de demnitate înrădăcinată în valoarea autonomiei (pe larg, capacitatea de a direcționa rațional alegerile cuiva și acțiunile în conformitate cu valorile proprii), în scopul de a pretinde că decizia ar trebui în cele din urmă să fie lăsată în seama părinților în acest fel de cazuri, din respect pentru demnitatea și autonomia lor.

Toate cele trei pledoarii, apelează într-un fel sau altul, la noțiunile de demnitate, și totuși ajung la concluzii diferite în ceea ce privește cursul adecvat de acțiune. Astfel, Schulman sugerează că demnitatea umană este un termen, pe puțin spus, "problematic ca un concept de bioetică," datorită faptului că, o varietate de convingeri puternice pot deriva din intuiții puternice, dar contradictorii despre ceea ce ne pretinde demnitatea umană.

Un motiv al acestei dificultăți constă în originile conceptului de demnitate. Termenul provine dintr-o serie de surse diferite, dintre care fiecare are o contribuție pozitivă de adus, dar, de asemenea, "aduce propriile dificultăți specifice pentru punerea în aplicare a conceptului de demnitate umană controverselor bioetice."

Schulman identifică patru surse principale ale noțiunii de demnitate: (1) antichitatea clasică, (2) religiile biblice, (3), filosofia morală kantiană, și (4) constituțiile și declarațiile internaționale ale secolului 20.

Antichitatea clasică:

Una din noțiuni provine din „antichitatea clasică”. După cum explică Shulman, termenul greco-roman pentru demnitate provine din latinul dignus / dignitas, al cărui înțeles aproximativ era acela de „cel ce merită onoare și stimă”. Ideea de bază aici este că demnitatea este atribuită unui individ ce posedă o calitate „rară și excepțională” – în contextul greco-roman, „exceleța și distincția” asociată cu rangul sau statut social al cuiva.

Această noțiune ridică imediat o întrebare importantă: „Ce au ființele umane atât de deosebit și admirabil încât le ridică în estimarea noastră deasupra altor animale?” De asemenea ridică cel puțin două probleme cheie în aplicarea lor într-o situație contemporană. Întâi, dacă demnitatea umană își are originea în excelență, care este atunci relația dintre tehnologie și demnitatea umană? Dacă am putea îmbunătăți sau modifica o ființă umană cu ajutorul tehnologiei, ar putea avea atunci parte de o demnitate mai mare decât indivizii neîmbunătățiți? Intervențiile tehnologice și farmaceutice asupra ființei umane măresc sau micșorează demnitatea lor umană?

Această primă problemă aduce în lumină o a doua asupra sensului clasic al demnității umane – și anume faptul că „se pretează la a fi o distincție ce provoacă invidie între o ființă umană și alta”.

Cum poate o noțiune ca demnitatea, ce își are originea în excelență să fie considerată egală de puternică, dar potențial concurentă cu, noțiuni și idealuri care dețin, de asemenea, influență, în societățile democratice – noțiuni contemporane cum ar fi egalitatea, libertatea, toleranța și o atitudine calmă? Având în vedere aceste idealuri fundamentale față de care cele mai multe societăți democratice contemporane sunt angajate, pentru ca o concepție cum este demnitate să fie folosită ca un "concept bioetic robust pentru vremurile noastre," Schulman sugerează că "ar trebui să arate că demnitate poate fi ceva universal și accesibil pentru toate ființele umane așa cum sunt ele”.

Religiile biblice

O a doua sursă majoră pentru o „noțiune comună, mai largă a demnității umane” este povestirea biblică găsită în Geneza 1-3, potrivit căreia omul a fost făcut de către Dumnezeu „după chipul și asemănarea Sa” (imago Dei). După cum notează Shulman, această noțiune a fost interpretată și îmbunătățită într-o multitudine de feluri, nu în ultimul rând, o implicație centrală a acestei noțiuni poate fi identificată – și anume că „ființele umane pentru că sunt într-o anumită măsură ca și Dumnezeu, posedă și moștenesc o demnitate inalienabilă”. În pasajele narrative biblice și în tradițiile aferente, omul este ilustrat ca fiind stăpân și administrator peste creație. Aceste două înfățișări, pot totuși fi interpretate în moduri care conduc la imperative prescriptive potențial conflictuale. De exemplu,

imaginea omului ca fiind stăpân pe creație transmite un sens al responsabilității, poate chiar unul care cheamă la acțiune, potrivit căruia omul este responsabil într-un fel, să slujească ca împreună-creator cu Dumnezeu, în efortul de a aduce la perfecțiune sau la bun sfârșit creația Sa. Înțeles în acest fel, mandatul stăpânirii ar putea fi interpretat ca un gir pentru practici ca fertilizarea in vitro, ingineria genetică, sau clonarea, înțelese ca „o îmbunătățire a naturii printr-o modalitate similară lui Dumnezeu.”

În contrast, imaginea lui Dumnezeu ca administrator al creației, conferă o direcție diferită, mai umilă, spre o înțelegere a omului creat – „creaturi și nu creatori”. Aici, „după chipul și asemănarea Sa” implică faptul că toate făpturile umane, nu doar cele sănătoase și bine dezvoltate, dar și cele zdrobit în trup sau suflet, au parte de această demnitate oferită de Dumnezeu. Să privești ființele umane ca fiind create după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, înseamnă, într-un fel, să-i prețuiești pe alții așa cum îi prețuiește acest Dumnezeu iubitor. Înseamnă să vezi demnitate acolo unde alții ar putea vedea doar dizabilitate, și poate să vezi viață umană acolo unde alții văd doar un conglomerat de celule.

Din moment ce aceste imagini îngemănate derivate din narațiunea biblică par să imprime direcții diferite, nu este poate tot atât de evident și faptul că narațiunea biblică poate oferi și direcții de ghidare a acțiunilor în probleme controversate. Astfel, ca să cităm exemplul oferit de Schulman aici, putem apela la demnitatea comună tuturor ființelor umane, inclusiv a embrionilor, ca să susținem că asemenea cercetări reprezintă un atac direct asupra demnității umane. Pe de altă parte, am putea susține că demnitatea moștenită de oameni face din vindecare, datoria noastră supremă, chiar în detrimentul justificării a tot felul de cercetări, discutabile sub aspect moral. Țelul nostru actual, nu este să rezolvăm această dispută, ci mai degrabă să demonstrăm că noțiunea aceasta de „dignitate umană”, chiar și atunci când își are originea în conceptul acesta al omului creat după imago Dei, poate fi folosită de susținători ai ambelor părți într-o dispută. Așadar, doar apelând la noțiunea biblică a demnității umane – fără alte argumentări sau clarificări – nu va fi suficient pentru a oferi implicații lipsite de ambiguitate cu privire la întrebări bioetice controversate.

Etica Kantiană (Filosofia Morala a lui Kant)

Filosofia morală Immanuel Kant (1724-1804) interpretează demnitatea umană ca fiind „valoarea intrinsecă care aparține tuturor ființelor umane, și nici unei alte ființe din lumea naturală.” Pentru Kant „toți oamenii posedă demnitate datorită autonomiei lor raționale, de exemplu, capacitatea liberă de a respecta legea morală a cărei autori sunt ei înșiși.” Kant localizează așadar sursa valorii intrinseci, sau a demnității, în rațiune – mai specific, în autonomia rațională. Toate creaturile, dar numai cele raționale – fie umane sau non-umane – posedă această demnitate și trebuie tratate cu un respect egal.

Acest lucru implică interzicerea folosirii instrumentale a persoanelor – adică, folosirea de către o persoană a unei alte persoane spre folosul său personal.

Această înțelegere a demnității umane, care își găsește originea și forța de acțiune în posesia autonomiei raționale, a avut un impact profund asupra dezvoltării gândirii etice în general, și asupra bioeticii în particular. Această influență poate fi observată clar în preocupări legate de etica clinică și a eticii cercetărilor cu privire la obținerea unui consimțământ în cunoștință de cauză, precum și în ceea ce privește protejarea subiecților vulnerabili folosiți în cercetări medicale.

Nu în ultimul rând, abordarea kantiană prezintă câteva dificultăți. În primul rând pare a fi o abordare mult prea strictă a vieții morale. Prin localizarea demnității umane în întregime în autonomia rațională, Kant neagă orice semnificație morală a altor aspecte ale umanității noastre, inclusiv a familiei noastre, a celor pe care-i iubim, a loialității noastre și a altor emoții. Abordarea kantiană ar putea fi limitată în aplicabilitatea sa de o întreagă paletă de întrebări bioetice controversate.

O a doua dificultate cu privire la abordarea lui Kant asupra demnității umane este că doctina autonomiei rațiunii este greu de aplicat practic. De exemplu, dacă autonomia rațiunii este sursa demnității umane, atunci ce putem spune despre copii, despre indivizii cu demență, despre cei ce sunt în comă permanentă, sau despre cei ce au anumite deficiențe mintale congenitale. Sunt acești indivizi – cei care nu au încă, au pierdut, sau care nu vor poseda vreodată „puterea autonomiei raționale” – descalificați, încadrându-se sub baremul necesar pentru a obține demnitatea umană. Care sunt limitele autonomiei raționale? Cum și în ce măsură este aceasta afectată de medicamente menite să schimbe starea de spirit și de altele asemenea acestora? Răspunsul la aceste întrebări sunt mai puțin evidente în mod imediat în abordarea kantiană.

Constituțiile și Declarațiile Internaționale ale secolului al XX-lea

În final, conceptul de demnitate umană s-a bucurat de un loc remarcabil într-un număr destul de mare de constituții politice și declarații internaționale. Multe asemenea documente au fost elaborate în urma celui de al II-lea Război Mondial, cu o orientare specifică spre a preveni repetarea atrocităților comise în acea perioadă. De exemplu, în preambulul la Carta Organizațiilor Națiunilor Unite, autorii indică unul din scopurile lor, printre altele, ca fiind „să reafirme credința ... în demnitatea și valoarea persoanei umane...” Similar, „Declarația Universală a Drepturilor Omului” (1948) a Națiunilor Unite recunoaște „ demnitatea moștenită... drepturi egale și inalienabile tuturor membrilor familiei umane...” Mai mult, din 1945, aproximativ 37 de națiuni au aprobat constituții de stat care includeau o referință specifică la demnitatea umană. Important de observat este faptul că aceste recurgeri la termenul de demnitate umană în constituții politice variate și în declarații internaționale au lăsat termenul demnitate total nedefinit. În aceste

documente aprobate unanim, grupuri variate – cu idei diferite despre originea, fundamentul/justificarea și scopul/implicațiile demnității umane – s-a făcut referire la demnitate în încercarea de a ajunge la o înțelegere politică. Cadrele acestor documente aveau obiective practice, pragmatice la bază. Astfel, ei au evitat tentativa de a formula o definiție teoretică a demnității umane în aceste documente, în favoarea speranței de a ajunge la un aranjament practic asupra noțiunii demnității umane – oricum percepută – ca bază a unui sistem inviolabil și inalienabil al drepturilor omului, un sistem care (se spera) va fi suficient de puternic ca să prevină repetarea unor asemenea atrocități ca și cele petrecute în timpul Celui de-al II-lea război mondial. Ca atare, demnitatea umană în aceste documente ajunge să fie un înlocuitor pentru acea trăsătură – oricare ar fi ea – în virtutea căreia ființele umane ar fi îndreptățite să beneficieze de unele drepturi și libertăți fundamentale.

Totuși, tocmai acest caracter formal și nedeterminat transformă astfel de referiri la demnitatea umană cum sunt cele ce se regăsesc în aceste constituții politice și declarații internaționale, în mare parte incapabile să confere direcții acționale cu referire la întrebări bioetice controversate. Pe de altă parte, apelarea la termenul demnitate umană poate avea efectul dorit de a încuraja reflecții serioase asupra a ceea ce stă la baza sau justifică această noțiune. Mai mult, apelând la demnitatea umană universală pentru a stabili „o bază a drepturilor inviolabile – de fapt, o limită a decenței, sub care nu ar trebui să coboare niciun tratament al ființelor umane”, ar putea furniza resurse valoroase de folosit în încercarea de a preveni „cele mai nemaipomenite abuzuri ale noii biotehnologii (de ex. Crearea deliberată a închipuirilor om-animal). Totuși Schulman notează:

... dacă suntem mulțumiți să privim demnitatea umană ca fiind nimic mai mult decât un „factor x” în virtutea căruia suntem obligați să tratăm pe toată lumea cu respect, atunci, atunci câțiva bioeticienii s-au întrebat de ce ne-am deranja să invocăm acest lucru de la bun început. De ce să nu renunțăm la demnitate și să definim cu precizie ceea ce „respectul pentru persoane” reclamă de la noi.

Acesta este, desigur, abordarea pe care Ruth Macklin și alții ca și ea o susțin. Pentru Macklin, respectul pentru persoane poate fi explicat în termeni ca „nevoia de a obține consimțământul avizat; obligația de a respecta confidențialitatea; și nevoia de a evita discriminarea și practicile abuzive.” Prin această abordare referințele nedefinite la demnitate, pot fi înlocuite de cerințe specifice – consimțământul avizat, confidențialitate, și interzicerea abuzului sau a discriminării – care sunt, în schimb, înrădăcinate în noțiunea de respect pentru persoane. Așadar, în viziunea lui Macklin, referirile la demnitatea umană sunt cel puțin inutile și ca atare, ar trebui respinse. În această problemă, din nou, scopul nostru nu este acela de a rezolva o dispută, ci acela de a arăta că referințele neclare la demnitate, regăsite în multe constituții politice și declarații internaționale ale secolului

al XX-lea nu au prea mari șanse – în lipsa unor lucrări teoretice ulterioare – să fie luate în serios de majoritatea comunității bioetice.

Ceea ce ar trebui să fie nespus de clar din această cercetare a celor patru surse importante a noțiunii de demnitate umană, este că există o întrebare fundamentală ce nu poate fi ignorată – și anume, aceea referitoare la ce anume conferă demnitate umană. Fără un răspuns la această întrebare, implicațiile normative (ghidate de acțiuni) a oricărei referiri la demnitatea umană va rămâne cel puțin obscură. Nevoia de a lua în considerare, și de a medita asupra răspunsului la această întrebare, este mai importantă acum ca niciodată, datorită puterii tehnologiei de a remodela ființa umană în moduri fără precedent.

Din perspectivă creștină, este crucial ca teologia să asigure o astfel de definiție adecvată a demnității. Orice astfel de definiție a noțiunii va trebui să fie de așa natură încât să nu socotească o anumită categorie a comunității umane (cum ar fi persoanele cu deficiențe intelectuale sau cognitive) ca fiind lipsită de demnitate umană. În lumina acestei preocupări, creștinii trebuie să privească spre teologie așteptând ca aceasta să furnizeze resurse conceptuale care să constrângă și să corecteze alte abordări a noțiuni de demnitate umană.

Concluzii și aplicații practice:

Prezentul rezumat al surselor și a modurilor în care este folosit conceptul de demnitate umană ne sugerează câteva directive cheie, sau aplicații practice, pentru aceia care doresc să pledeze în numele persoanelor cu dizabilități în sectorul public – mai ales pentru cei care doresc să folosească noțiunea de demnitate umană în cursul acestei pledoarii, și să facă acest lucru dintr-un punct de vedere explicit creștin.

Întâi trebuie să identificăm câteva lucruri esențiale verificate de orice narațiune creștină. Mai exact avem nevoie de un concept al demnității care:

- Să fie universal, împărtășit și accesibil tuturor ființelor umane. Un astfel de concept nu are voie să împartă în mod arbitrar comunitatea umană în cei ce au și cei ce nu au demnitate
- Să evite transformarea demnității într-un lucru ce poate fi obținut de către ființele umane, ci ca fiind un lucru oferit de Dumnezeu ființelor umane, indiferent de realizările lor
- Să aducă lumină asupra relației dintre tehnologie și demnitate umană

- Să aducă lumină asupra relației dintre tablourile biblice: acela de stăpân și administrator și să ofere o călăuzire asupra modalității în care aceste tablouri oferă directive acționale specifice
- Să explice semnificația sintagmei „imago Dei” pentru demnitatea umană
- Să ofere o definiție adecvată a vieții morale
- Să ofere o motivație a implicațiilor teologice a problemelor sectorului public
- Să aibă o largă aplicabilitate și să fie relevantă pentru o varietate de probleme/întrebări din domeniul bioeticii

O astfel de definiție a demnității trebuie să ofere o lămurire clară a termenului; să spună ceva despre originea, fundamentul și scopul/implicațiile practice ale acestui concept; și să facă să facă să transpară clar ipotezele – religioase/teologice, ideologice, etc. – pe care se bazează.

În al doilea rând, în momentul în care încerci să articulezi o perspectivă creștină asupra dizabilității, demnității și bioeticii în sectorul public, este crucial de important să clarificăm ce semnificație conferim termenilor key precum: demnitatea, persoană, ființă umană, etc. Am observat că, în general, în înțelegerea seculară a demnității, conceptul este strâns legat de noțiuni ca autonomia și exersarea capacităților raționale – astfel că – demnitatea umană este înrădăcinată în operațiunea rațională. Din perspectivă creștină, demnitatea umană este în cele din urmă înrădăcinată în imago Dei – adică, din moment ce ființele umane sunt create după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, demnitatea lor nu este nici ceva ce ar putea fi obținut și nici ceva ce ar putea fi pierdut, nici chiar în mijlocul suferinței, a pierderii autonomiei, sau a inabilității de a-și exercita propriile capacități raționale.

Demnitatea este acordată de Dumnezeu – ea nu este obținută de către oameni

În lumina acestui fapt, este clar că atunci când bioetica seculară se referă la demnitatea umană deseori ei înțeleg ceva total diferit de ceea ce înțeleg creștinii. O diferență similară este probabil întâlnită și în cazul altor termeni (persoană, ființă umană, etc.), așadar creștinii agregați în discuții pe probleme bioetice controversate trebuie să fie conștienți de acest lucru.

În al treilea rând, și ultimul, trebuie să apărăm cu vigoare o perspectivă creștină distinctă și puternică asupra demnității umane. Trebuie să transmitem – contrar seculariștilor critici precum Ruth Macklin – că teologia chiar are resurse valoroase cu care poate contribui în această discuție. Mai ales, că este nevoie de o adâncire a muncii intelectuale în domeniul teologic, filosofic și antropologic pentru clarificarea termenului de demnitate umană. Dacă acest concept este folosit fructuos în discuții publice pe probleme bioetice controversate, el trebuie apărat de atacul criticilor săi și prezentat pozitiv ca fiind un concept relevant pentru bioetica contemporană. La urma urmei, această misiune este una crucială pentru biserică. Din punct de vedere creștin, teologia are un rol crucial în cadrul discuțiilor publice asupra problemelor bioetice controversate în care demnitatea umană este implicată. Din această perspectivă, Christopher Schwob el însușează rolul bisericii, în lumina perspectivei sale teologice distinctive asupra naturii umane și a demnității, ca fiind împluternicită – ba chiar datoare – să aibă un cuvânt de spus în aceste dezbateri:

... este clar că aportul bisericii va fi atât unul critic cât și unul afirmativ. Va trebui să critice toate punctele de vedere asupra ceea ce înseamnă a fi uman – așa cum este exprimat acest lucru în știință, politică și în economie – care definesc condiția de demnitate umană pe baza abilităților observabile, bazate pe capacitatea naturii umane, pe care oamenii ar putea-o deține într-un grad mai mare sau mai mic. Împotriva oricăror păreri de asemenea gen, biserica trebuie să susțină faptul că, demnitatea umană, privită prin prizma relației noastre cu Dumnezeu, impune respectul absolut față de oricare stadiu de viață și față de toate formele în care este trăită o viață umană, și că nu poate fi raportată la capacitățile sau incapacitățile noastre. Acest rol critic va fi și convingător numai dacă este învăluit în scriptura pe care biserica are datoria să o transmită. În virtutea demnității conferită ei de către Dumnezeu, orice formă de viață umană poartă amprenta creației chemată să fie imaginea lui Dumnezeu.

Provocarea specifică ce revine bisericii este aceea de a articula o viziune creștină asupra demnității într-un limbaj accesibil celor care nu împărtășesc aceleași încredințări fundamentale. Aceasta lucru sugerează un potențial proiect de cercetare fructuos pentru gânditorii creștini care lucrează în acest domeniu, precum și un mandat urgent și practic pentru întreaga biserică.

***

Chris aduce claritate asupra acestor concepte învăluite deseori într-o nebuloasă, în spatele unei gândiri academice. După cum subliniază Chris, conceptul acesta al demnității umane are implicații practice enorme care ne cheamă să trecem la a face pași practici în a ne asigura că toți oamenii sunt tratați cu respectul meritat – din simplul motiv că sunt ființe umane. Este clar că demnitatea umană este bazată pe ideea drepturilor omului, dar cine sau ce acordă oamenilor drepturi?

Trebuie să înțelegem de unde vin drepturile, pentru că mulți oameni sunt vulnerabili și drepturile lor sunt amenințate în societatea contemporană. În Proverbe 31:8-9, cei ce fac parte din Trupul lui Hristos, sunt chemați să fie o voce pentru cei fără cuvânt: „Deschide-ți gura pentru cel mut, pentru pricina tuturor celor părăsiți! Deschide-ți gura, judecă cu dreptate și apără pe cel nenorocit și pe cel lipsit.”

Citiți: „De unde vin Drepturile?” de Kathy McReynolds

De unde provin drepturile?

De Dr. Kathy McReynolds

Introducere

Declarația universală a drepturilor omului din 1948 este un document inovator care a fost dezvoltat și elaborat în urma tragediilor umane de nedescris ale celui de-al Doilea Război Mondial. Preambulul a fost deschis cu următoarea afirmație: „Considerăm că recunoașterea demnității inerente și a drepturilor egale ale tuturor membrilor rasei umane constituie fundamentul libertății, dreptății și păcii în lume.” Articolul unu afirmă aceasta „toate ființele umane se nasc libere și egale în drepturi și demnitate. Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să acționeze unele față de altele într-un spirit de fraternitate.”

Declarația încă este considerată o lucrare relevantă din mai multe motive importante, iar nu în ultimul rând are o influență enormă asupra altor documente, precum Convenția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități. Convenția menționează că Declarația în preambulul și impactul său este văzut în Articolul Unu în următoarele cuvinte, „Scopul acestei Convenții este acela de a furniza, proteja și asigura persoanelor cu dizabilități bucuria totală și egală față de drepturile omului și a libertății fundamentale, și de a promova demnitatea inerentă a acestora.

3 Decembrie a fost declarată Ziua Internațională a Persoanelor cu Dizabilități iar tema în 2007 a fost „Munca decentă pentru Persoanele cu Dizabilități.” Organizația Internațională a Muncii a emis un raport care a subliniat necesitatea de a include persoanele cu dizabilități în ocuparea forței de muncă, în dezvoltarea rurală și stoparea sărăciei, pentru a îndeplini astfel obiectivele de dezvoltare ale Mileniului. În raport s-a consemnat faptul că în multe țări a avut loc o creștere semnificativă a legislației anti-discriminare, iar de asemenea se observă dorința multor națiuni de a recunoaște și susține Convenția Internațională a Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități. De fapt, un înalt comisar al ONU, pentru Drepturile Omului, Louise Arbour, s-a angajat să încadreze în munca din biroul ei, persoane cu dizabilități.

Din moment ce trăim în vremea în care omenia și valorile multor ființe umane sunt considerabil puse sub semnul întrebării, puțini vor nega necesitatea ca națiunile să se pună împreună de acord și să protejeze drepturile omului, în special drepturile celor cu dizabilități. Dar, ambele documente, cât și Ziua Internațională a Persoanelor cu Dizabilități, zi care susține documentele amintite, lasă fără răspuns o întrebare vitală: De unde provin drepturile omului? Răspunsul de necontestat pare a fi că drepturile vin de la fiecare guvern în parte. Dacă cei care au scris aceste documente au sugerat aceasta în mod tacit, există un real motiv de îngrijorare cu privire la faptul că aceste drepturi vor fi în continuare protejate.

Dincolo de toate, același guverne care susțin o cauză anume în numele protecției generale, pot la fel de bine să o respingă la o dată ulterioară. Dacă drepturile omului sunt produsul unei simple convenții sau a unei legi pozitive, atunci, dacă luăm în considerare istoria recentă, există motive să credem că într-o zi acestea pot fi puse în pericol. Ceea ce este necesar pentru a asigura drepturile tuturor este recunoașterea universală a drepturilor naturale. Drepturile naturale trec dincolo de fiecare guvern în parte și derivă de la Însuși Creatorul. Dacă nu există drepturi naturale, atunci ceea ce este corect este stabilit de către legislatori. Aceasta înseamnă că nu există nici o bază morală pentru deciziile guvernului.

Care este miza dacă noi nu recunoaștem drepturile naturale? Să presupunem, de exemplu că omenia unei ființe umane este pusă în mod constant sub semnul întrebării de către experți în etică, care se presupune că susțin protecția drepturilor fundamentale. Dacă o ființă umană poate fi declarată non-persoană, pe baza diminuării abilităților, care sunt drepturilor posibile pe care le poate avea el sau ea? Opinia generală, pare să se reflecte nu numai în aceste documente, ci și în multe cercuri ale societății, această opinie constă în faptul că drepturile omului sunt stabilite de instanțe judecătorești și de legislatori. Cu alte cuvinte, nu există lucruri precum drepturile naturale, ci doar drepturile omului. Iar, drepturile omului sunt rezultatul gândirii umane pure. Nu sunt mulți, cei care pot sesiza schimbarea de paradigmă, dar un lucru este cert, nu este doar o chestiune de semantică. Drepturile naturale și drepturile omului nu pot fi folosite alternativ.

Chiar și cei care nu cunosc nimic despre termeni, știu cel puțin că acești termeni poartă cu ei o însemnătate diferită a sursei drepturilor. Dreptul natural este derivat din legea naturală, care la rândul său trebuie să recunoască că ființele umane știu câte ceva despre transcendent. Pe de altă parte, drepturile omului presupun că ființele umane sunt incapabile să acceadă spre etern. Aceasta este opinia generală, una pe care cei credincioși trebuie să o înfrunte. Noi trebuie să fim educați cu privire la diferențele dintre drepturile naturale și drepturile omului, deoarece implicațiile celor în urmă sunt enorme. În următoarea discuție ne propunem să facem doar acest lucru. Dintr-o perspectivă creștină, există motive temeinice să credem că Dumnezeu este sursa tuturor drepturilor, iar noi știm că acesta este adevărul.

Legea naturala si dreptul natural până secolul XIX.

Funcția legii naturale este de a lega principiile realității cu principiile acțiunii – de a lega cunoștința cu moralitatea – deci ființele umane pot acționa în acord cu realitatea ultimă. Cu alte cuvinte, legea naturală presupune realitatea cunoașterii morale. Legea naturală accentuează coerența realității, spre absolut, spre o bază neschimbătoare a eticii, și spre o legătură vitală dintre „este și ar trebui.” Prin definiție, natura este accesibilă fiecărei ființe umane, totuși așa cum menționează și C.S. Lewis, naturalul este derivat din și are ca sursă ultimă supranaturalul. Legea morală necesită un Dătător moral al legii. Legea naturală este unică din trei motive: 1) longevitatea 2) continuitatea 3) susținerea. Puține doctrine au fost discutate sau dezbătute în istoria Vestului la fel de mult ca legea naturală. Această lungă istorie indică nu doar influența enormă, ci și abilitatea de a transcende timpul și cultura rămânând relevantă.

Aristotel (384-322 î.Hr.), de exemplu, învăța că legea naturală era universal valabilă pentru toți oamenii, în fiecare generație dar nu este la fel și cu legea pozitivă. Ea nu depinde, cu alte cuvinte, de ceea ce cred oamenii despre ea. Ea este înțeleasă de toată lumea prin natură. Dar mulți au susținut faptul că definiția lui Aristotel pentru legea naturală, a oferit sprijin pentru „nenaturala” asuprire a femeilor și a sclavilor. Stoicii au luat o poziție mult mai echilibrată și credeau că legea naturală poate fi înțeleasă de către logos (motiv) care era în stare latentă în mintea umană. Romanii aveau o perspectivă asupra legii naturale, dar rareori apelau la ea, la un nivel practic. Pe de altă parte, apostolul Pavel preia noțiunea într-un mod serios și vorbește despre legea „scrisă în inimile” tuturor neamurilor. (Romani 2:14-15)

Augustin (354-430) credea că Adam și Eva au trăit liberi sub legea naturală, dar căderea lor a condus spre robie sub legea păcatului; așadar darul inițial al libertății a fost pierdut. Legea pozitivă a devenit necesară pentru limitarea păcatului. În Suma Teologia, Toma de Aquino (1225-1274) a dezvoltat una dintre cele mai comprehensive și influente perspective asupra relației dintre legea naturală și legea eternă. Cu privire la idea generală de lege Toma de Aquino distinge 1) legea eternă, care include toate creaturile lui Dumnezeu, raționale și iraționale; 2) legea naturală, ca fiind parte din legea eternă dar se referă la creaturi raționale ca atare; 3) legea umană, care constă în legea naturală particularizată și adaptată varietății de circumstanțe ale comunităților; 4) legea divină, revelată în mod special omului.

În ceea ce privește legea naturală, Toma de Aquino a învățat că Dumnezeu a implantat ferm în mintea umană cunoașterea generală și imuabilă a principiilor Sale, și nu doar cunoașterea ci și o dispoziție pentru ele. El folosește termenul *synderesis* pentru a descrie dublul scop al legii naturale. Toate faptele naturale de virtute sunt implicit incluse în scopul legii naturii. Totuși, în aplicarea acestor principii în circumstanțe particulare, judecata persoanei este dispusă să greșească; lumina naturii fiind acoperită de păcat. Alți teologi medievali, precum Scotus (1266-1308) și Ockham (1285-1347) accentuează voia divină ca fiind sursa legii naturale, nu rațiunea umană. Această perspectivă a fost folosită în perioada Contra-Reformei (Sec. XVI – XVII); dar Papa Leo XIII (1810-1903) a folosit ca

fundament al învățăturilor sale sociale, perspectiva Tomistică, ce a fost purtată prin succesorii săi.

În timp ce Biserica Catolică și-a reînnoit angajamentul față de legea naturală și dreptul natural, oameni din afara bisericii erau provocați să observe modul în care „natura” trebuie privită în întregime. Ei cereau, nu mai puțin, decât o revoluție în statutul naturii-una ce să elibereze pe toți oamenii de sub autoritățile abuzive. De exemplu, Grotius (1583-1645) a susținut că națiunile trebuie să recunoască valabilitatea legii naturale; dar de asemenea a afirmat că legea naturală a fost legitimă „chiar dacă noi am presupune că... Dumnezeu nu există sau că nu este interesat de problemele oamenilor.” Pentru Grotius, legea morală este dictată de orice motiv corect, chiar și în afara cunoașterii lui Dumnezeu, indicându-l ca o faptă, acordul sau dezacordul minții omului și a naturii sociale, este rușinos moral sau necesar moral.

Conform lui Grotius și a altor scriitori ai vremii, legea naturală este parte a legii divine ce decurge în mod necesar din natura esențială a omului, care se distinge de animale prin apetitul de a conviețui cu semenii săi, și a se ghida după principii generale. A fost necesar să se stabilească un statul al naturii, social într-un fel, dar nu chiar politic, în care indivizii sau familiile singure să trăiască alături. Această concepție a fost preluată de Grotius și i-a dat o forță suplimentară prin folosirea principiilor legii naturale – așa încât păreau aplicabile pentru determinarea drepturilor și îndatoririlor internaționale.

Thomas Hobbes (1588-1679) a revoluționat definirea legii naturale, începând nu de la statutul biblic de inocență, ci mai degrabă de la statutul de nesupunere al naturii. Înțelegerea lui Hobbes cu privire la natură cuprinde patru puncte: 1) statutul ipotetic al naturii în care omul este brutal și anti-social; 2) dreptul naturii, în care omul are libertatea de a se proteja și conserva pe sine; 3) legea naturii, în care omul nu ar trebui să își pună în pericol propriul său bine; 4) contractul social, în care omul renunță la dreptul de a se proteja pe sine și se supune dreptului de a conduce și autorităților, ceea ce permite omului să trăiască cât mai simplu este posibil. Pentru Hobbes, binele și răul sunt noțiuni pur subiective: binele aduce plăcere, răul aduce durere. Așadar conducătorii trebuie să asigure individului permisiunea de a urmări plăcerile, atât timp cât nu rănește pe altcineva. Hobbes nu era preocupat de adevăr, ci de rezolvarea conflictelor. Așadar, Grotius și Hobbes redefinind legea naturii, de-a lungul temelor iluministe, au marcat începutul unei ere de convenționalism.

John Locke (1632-1704) a fost de acord cu egoismul psihologic și etic a lui Hobbes, dar a respins perspectiva lui asupra statului naturii. Locke susține că omul în statutul naturii este liber și egal și deja supus legii naturale. În timp ce statutul naturii în concepția lui Locke era mult mai idilic ca a lui Hobbes, justificarea lui pentru poziția sa era similară cu a lui Hobbes, având la bază privirea sa în rațiunea umană decât în revelația divină. Perspectiva lui Rousseau (1712-1778) asupra legii naturale reprezintă una dintre primele schimbări majore în înțelegerea rolului și a funcționalității ei. Rousseau și-a imaginat un sălbatic, virtuos și pasionat să se întoarcă la statul naturii, dar nu prin îndemnul

facultăților raționale. Înainte de orice utilizare a motivației, sălbaticul este acționază pentru conservarea sa proprie și compasiune pentru cei din jur. Motivația, ce era crucială pentru înțelegerea lui Hobbes și a lui Locke asupra legii naturale și a contractului social, a fost practic ignorată în cadrul muncii lui Rousseau. Aceste perspective conflictuale asupra statutului naturii în secolele XVII și XVIII, au pregătit scena pentru o criză în secolul XIX.

Kant și criza legii naturale

Ar fi dificil de apreciat impactul pe care Kant (1724-1804) l-a avut asupra legii naturale. El pe de-a-ntregul a subminat credința că natura ar putea fi o sursă legitimă pentru moralitate. După crearea unei rupturi epistemologice (n.t. de cunoaștere) dintre natură și moralitate, el și-a petrecut ultima parte a carierei sale încercând să repare imensa problemă creată de perspectiva sa, dar fără prea mult succes. Ororile Holocaustului și ale celui de-al Doilea Război Mondial au provocat reînnoirea interesului pentru legea naturală; a fost inițiată la scară largă realizarea faptului că drepturile omului pot fi puse în pericol, dacă sunt privite ca un produs al convenției. Dar legea naturală nu a fost niciodată recuperată în urma atacurilor neobosite a lui Kant, asupra ei. Scepticismul față de înrădăcinarea moralității în natură a persistat până în punctul în care cei mai mulți filosofi și teologi contemporani au vorbit nu despre drepturile naturale, ci despre drepturile omului. Puțini s-au gândit însă, care sunt implicațiile acestei schimbări. Cu toate acestea, ideile au consecințe, și Kant a realizat că ceva trebuie făcut pentru a recupera valabilitatea relației dintre natură și moralitate. Motivația sa ar putea fi pur și simplu aceea de a-și salva reputația de filosof. Preocuparea aici este mai mult una practică – salvarea vieților.

În clasicul eseu despre Kant și criza legii naturale, Leonard Krieger descrie exact ce a făcut Kant legii naturale: Așa numitul dualism notoriu a lui Kant a fost o declarație clasică de invalidare, printre altele, a funcției tradiționale a legii naturale. Aceasta nu este ceva surprinzător, din moment ce s-a inspirat din Hume pentru teoria cunoașterii și din Rousseau pentru etica sa – Hume a fost cel care a negat valoarea descriptivă a legii naturale, iar Rousseau a fost cel care a respins valoarea prescriptivă a oricărei legi din ordinul cunoașterii intelectuale pentru acțiunile umane. Kant a combinat aceste perspective într-o dialectică radicală și sistematică opunându-se cunoașterii pentru acțiune și naturii pentru moralitate, întorcându-se astfel la fundamentele legii naturale, așa cum au fost anterior concepute. Aceste fundamente ale legii naturale, comune școlilor clasice și celor moderne... au inclus, ca și caracteristică esențială, un nivel general al realității, constituit de către motivația totalitatea lucrurilor ale întregii naturi sau, alternativ ale tuturor oamenilor, ceea ce a fost o sancțiune absolută pentru etica generală și percepțiile legale.

Kant a separat complet adevărul naturii de adevărul moralității. Prima fiind derivată din facultatea de înțelegere iar cea din urmă de facultatea motivației. Kant a propus, astfel, celebra sa distincție dintre lucrurile cum par a fi și lucrurile cum sunt în sine. Lucrurile înțelese sunt lucruri ce par a fi – lucruri pe care noi le putem percepe (fenomene).

Lucrurile care sunt neînțelese sunt lucruri în ele însele – lucruri nu pot fi percepute: Dumnezeu, adevărurile morale, sinele.

Domeniile naturii formate din fenomene sau apariții sunt descoperite ființelor umane prin cunoaștere și sunt caracterizate de principiul necesității în timp ce domeniile moralității formate din numenal (n.t. numen=lucru în sine, cunoscut doar prin rațiune în opoziție cu fenomenul cunoscut senzorial) sunt descoperite ființelor umane prin acțiune și sunt caracterizate de principiul libertății. Legile naturale aparțin domeniilor naturii și sunt produse de înțelegerea umană care operează cu obiecte naturale din categoria cauzalității. Aceste legi au înzestrat natura cu necesitate și a făcut-o „cunoscută” într-un fel în care moralitatea nu a făcut-o. Kant explică aceste distincții în Critica Rațiunii pure și în Metafizica Moralului:

În consecință, toate evenimente sunt determinate empiric într-o ordine naturală. Doar în virtutea acestei legi pot aparențele să constituie o natura și să devină subiecte ale experienței. Această lege este o lege a înțelegerii de la care nu poate fi făcută nici o excepție și de la care nici o aparență nu se poate abate. Înțelegerea poate să cunoască natura numai ce este, ce a fost sau ce va fi. Nu putem spune că ceva din natura trebuie să fie altceva decât este în raport cu aceste relații temporale. Când avem perspectiva naturii în vedere, „trebuie” nu are nici o semnificație.

Este important să ținem minte că ceea ce a susținut Kant este că nu numai că lumea a acționat asupra minții prin simțuri, dar și că mintea în virtutea anumitor concepte moștenite de ea este de asemenea activă. Mintea structurează datele senzoriile și apoi emite o judecată asupra lucrurilor percepute. În lumina acestei structuri, Kant propune faimoasa lui distincție între lucruri așa cum apar ele și lucruri în ele însele. El susține că lucrurile chiar au o existență în afara minții dar că nimeni nu le poate experimenta așa cum sunt ele în sine. Deci, Kant afirmă că domeniul moral are cu adevărat legi, dar că ele sunt distincte de legile naturii. În propriile sale cuvinte, el afirmă următoarele:

Toată lumea trebuie să admită că o lege, dacă nu este susținută moral pe un fundament al obligației... nu trebuie căutată în natura omului sau în circumstanțele în care el se află, ci căutate apriori în concepte pur raționale, și că orice alt percept care este într-o anumită măsură universal, atâta timp cât se bazează pe fundamente empirice... poate fi numit o regulă practic, dar niciodată o lege morală... Aplicat omului, toată filosofia morală nu împrumută nimic din cunoașterea sa, ci îi oferă, ca ființă rațională, legi a priori.

Esența a ceea ce spune Kant este că ființele umane pot cunoaște doar prin abilitatea de a înțelege aparențele din afară a lucrurilor și relația lor cu alte lucruri. Singura realitate interioară pe care o putem cunoaște este cea pe care o producem noi înșine prin propriile noastre acțiuni. „Legile care ne guvernează înțelegerea legilor externe și naturale, legile care guvernează crearea legilor interne și morale.”

Să fim drepecți față de Kant, ceea ce el a încercat să facă prin crearea acestei deosebiri între fenomenal și numenal a fost să salveze(să desprindă) libertatea și autonomia umană de

științele seculare. Totuși, el a realizat că această distincție nu poate fi susținută logic – că ar fi de fapt o deosebire “nenaturală”.

Mintea umană în mod natural caută și tânjește după unitate. Așadar a căutat să unească încă o dată natura și moralitatea prin încercarea de a dezvălui că realmente moralitatea înlătură natura prin faptul că îi asigură un fundament – că moralitatea ar fi “ultimul motiv” al naturii. Există o relație între procesul de creare a realității și realitatea creată. Kant, apoi a trebuit/fost nevoit să arate cum legea morală ar putea afecta lumea înconjurătoare. Pentru a putea face aceasta, el a modificat natura adăugându-i o dimensiune “suprasenzuală”. El explică cum funcționează aceasta în paragraful ce urmează:

Legea morală oferă lumii sensibile, precum natura senzuală..., forma unei lumi deslușite, i.e., o formă a unei naturi suprasenzuale, fără a interfera cu mecanismul celui dintâi. Natura, în cel mai larg sens al înțelegerii universale, este existența lucrurilor sub legi. Natura sensibilă/senzuală a ființelor raționale în general, este dată de existența unor legi empirice condiționate; așadar, din punct de vedere al rațiunii este, potrivit. Natura suprasenzuală a aceluiași ființe, pe de altă parte, este existența acestora în conformitate cu legi care sunt independente de toate condițiile empirice și care deci, aparțin autonomiei rațiunii pure. Și de când legile, (*conform cu care existența lucrurilor depinde de cunoașterea lor) prin care existența lucrurilor implică cunoașterea acestora, sunt practice, natura suprasenzuală nu este nimic altceva decât natura care se află sub autonomia unei rațiuni practice pure. Legea acestei autonomii este legea morală, și aceasta, prin urmare, este legea fundamentală a naturii suprasenzuale (unei firi/lumi care apelează la simțuri) și a unei lumi pure de înțelegere (rațiune), a cărei corespondent trebuie să existe în lumea simțului fără ca acesta să interfereze cu legile precedente.

S-ar părea din acest paragraf că Kant restaura noțiunea de lege naturală în sensul ei tradițional. Dar acest lucru nu se aplică. Din perspectiva lui Kant, natura care apelează la simțuri este doar o posibilitate. Posibilitățile nu au o realitate existențială, dar dintr-o perspectivă morală, ele pot deveni realitate. Legea morală, care este pricepută prin filtrul rațiunii umane, creează existența; așadar, posibilitățile sunt linii de ghidare reale a ceea ce poate lua ființă, dar care încă nu există. Kant demonstrează cum poate să aibă loc, prin crearea modului imperativ categoric: Acționează doar proporțional cu punctul maxim la care poți ajunge pentru ca la acel moment să poată deveni o lege universală. Într-o anumită măsură, imperativul categoric înlătură în era modernă legea naturală. Ceea ce s-a schimbat dramatic este faptul că mai degrabă decât sursa drepturilor morale, legea naturală devine mijlocul spre finalul drepturilor morale. Ceea ce rămâne la fel este că, și legea naturală, imperativul categoric este privit de Kant ca universal și necesar.

În timp ce la suprafață categoricul imperativ ar putea să pară ca un înlocuitor suficient al legii naturale, Kant a întâlnit o problemă conceptuală majoră: problema răului. Istoria este murdărită cu conflicte umane, cruzime și suferință. Ea relevă o luptă constantă între individ și comunitate, între rațiune și instinct, între moralitate și natură așa cum se prezintă aceasta. Tema consecventă care se repetă în istorie este rezoluția

satisfăcătoare prin care natura este îmblânzită de moralitate în decursul timpului istoric. Natura, devine astfel pentru Kant nimic altceva decât o idee, un produs al istoriei umane. Krieger observă ce s-a întâmplat cu drepturile umane în acest cadru.

Istoria nu a fost, după cum a zugrăvit-o Kant, un produs al naturii, ci ideea de natură în sine a fost mai degrabă un rezultat al istoriei. Astfel drepturile naturale ale umanității pe care el le-a susținut nu au fost înrădăcinate în nici o realitate sau valoare stabilă a naturii umane, ci în destinul istoric al acesteia – care este, progresul în iluminismul general, progresul spre perfecționare. Prin corespondență, cea mai rea dintre ofensele împotriva drepturilor naturale au fost ofensele aduse împotriva prosperității.

Noțiunea de istorie a lui Kant înlătură natura și astfel subordonează legea și drepturile naturale domeniului politic. Aceasta ne trimite de fapt înapoi de unde am pornit: nu există un astfel de lucru- drepturile naturale, ci doar drepturile umane. Moștenirea lui Kant este istorică, ideea că tot gândul uman este limitat de istorie și acea istorie – care este, iluminism politic – va progresa înspre moralitate. Teoria depinde în întregime libertății raționale a omului și abilității sale de a crea legi morale. Aceasta a fost modalitatea lui Kant de a asigura ca ființa umană nu va deveni doar un alt obiect natural, subiect pentru detaliile științei seculare. Totuși, pentru Kant, Dumnezeu a devenit un postulat (o posibilitate) al rațiunii practice, sau altfel nu ar fi nici o cale să așezi moralitatea. Dar urmașii lui Kant au condus historicismul înspre sfârșitul lui “logic” și au subminat complet orice cunoaștere în afara timpului.

Dreptul natural după Kant

Kant a susținut că cunoașterea eternului este cel puțin posibilă; dar pe la începutul secolului XX, această idee a fost respinsă. În lecțiile sale Walgreen, pline de provocări la gândire, Leo Strauss trasează istoria dreptului natural și subliniază respingerea eternului prin apariția școlii istorice. Potrivit lui Strauss, școala istorică a apărut ca o reacție față de Revoluția Franceză și față de doctrinele dreptului natural care au pavat drumul către această revoluție. Fondatorii școlii istorice au presupus că principiile universale sunt prin natura lor revoluționare. Principiile universale îi obligă pe indivizi să judece un regim politic în lumina unei ordini raționale transcendente; concluzia invariabilă este că regimul este departe de norma atemporală.

Recunoașterea principiilor universale îl determină pe om să se opună regimurilor sociale opresive; îi determină să se vadă ca pelegri – aparținând unei alte lumi. Negând existența universalilor, conservatorii școlii istorice au întărit dezintegrarea revoluționarilor. Problema a fost că revoluționarii aveau o noțiune specifică a naturalului în minte, una care era îndreptată atât împotriva convenționalului cât și împotriva transcendentului. Existența lor în Franța i-au determinat pe revoluționari să presupună că naturalul era individual și că uniformitatea era nenaturală.

Cu alte cuvinte, individul trebuia să se elibereze pentru a-și urma propria lui viziune a bucuriei. Aceasta însemna în cele din urmă că un scop universal și uniform trebuia instituit pentru toți oamenii: dreptul natural al fiecărui individ era ceva care aparținea universal fiecărui individ ca individ. Revoluționarii afirmaseră deja că uniformitatea era nenaturală; dar era de asemenea imposibil să individualizezi drepturi pentru a cuprinde diversitatea tuturor indivizilor. Așa că s-a ajuns la un soi de compromis. Singurul gen de drepturi compatibile cu viața socială, și totuși lipsit de uniformitate erau drepturile istorice. Adică drepturile grupurilor individualizate: drepturile Afro-Americanilor, drepturile evreilor, drepturile femeilor, drepturile homosexualilor și a lesbienelelor, drepturile persoanelor cu dizabilități.

Drepturile restrânse au constituit o soluție de mijloc între individualismul radical și uniformitatea nenaturală. Dar au descoperit oare revoluționarii un adevăr sau au găsit doar o cale de a face pace? Este în mod evident a doua variantă; pentru că școala istorică nu a descoperit această abordare locală de drept. Nu poate descoperi cineva ceva ce se află la deplină vedere. Farmecul naturii interioare a acestor grupări individuale au impresionat revoluționarii până acolo încât să declare superioritatea ei față de universal.

Școala istorică a presupus existența rațiunii poporului; aceasta presupunea că grupurile etnice erau comunități naturale; presupunea existența legilor ce guvernează evoluția istorică. Presupunea de asemenea că empiricul era singura sursă validă a cunoașterii. Strauss face următoarea observație uimitoare:

Istoricismul a apărut acum ca o formă particulară a pozitivismului, adică a școlii care susținea că teologia și metafizica au fost depășite odată pentru totdeauna de științele pozitive sau care identifică cunoașterea autentică a realității cu cunoașterea furnizată de științele empirice...

Deși se credea că istoria furnizează singura cunoaștere empirică, și deci singura cunoaștere solidă, cunoașterea a ceea ce este cu adevărat uman, a omului ca om: a măreției și a nenorocirii lui. Din moment ce orice întreprindere umană pornesc și se întorc la om, studiul empiric al umanității părea să se justifice în a revendica o demnitate mai înaltă decât orice alt studiu al realității. Istoria – istoria separată de orice presupunere dubioasă sau metafizică – a devenit autoritatea supremă.

Tocmai situația pe care Kant încerca să o evite prin distincția făcută de el între noumen și fenomen – subjugarea omului față de știința secularizată – a fost oricum admisă. Istoria a fost subsumată științei, și în consecință, întreaga umanitate. Studiul empiric al umanității, se presupune, confirmă validitatea mărginitului asupra universalului, validitatea drepturilor unei grupări asupra drepturilor naturale, transcendente. Istoricismul afirmă că poziția lui este susținută de o abundență de probe istorice.

Totuși, în mod contrar, ceea ce arată de fapt istoria este că oamenii abandonează cu adevărat anumite moduri de a privi lucrurile în favoarea altora; dar nu ne artă dacă acele modalități de a privi lucrurile merită a fi abandonate. Singura modalitate legitimă de a

măsura validitatea unui mod de a vedea lucrurile este de a-l compara cu un standard obiectiv. Trebuie să fim capabili să ne abstragem timpul nostru, și cu adevărat să transcendem timpul pentru a putea face o astfel de judecată. Kant știa acest lucru, ca și majoritatea marilor gânditori ai trecutului. Și, să spunem adevărul și historicismul știa asta. Istoria ideilor este istoria încercărilor sumbre a omului de a perverti și distorsiona adevărul pentru a servi propriilor lui interese; totuși Adevărul însuși reușește să triumfe.

Adevărul despre Historicism și Originea Drepturilor Umane

Historicismul susține că toate gândirile umane sunt istorice și destinate pieirii; inclusiv toate gândurile și credințele privitoare la drepturile umane. Drepturile umane sunt stabilite de guverne situate într-un anumit timp și spațiu. Este bine să încurajăm pe toți legislatorii să adopte noțiunea de drepturi umane; dar până la urmă nu există o autoritate superioară careia să i se supună din acest punct de vedere. Chiar dacă ar fi existat o astfel de autoritate, nu am putea-o cunoaște oricum. Aceasta este concluzia logică a historicismului. Dar este adevărat ceea ce spune historicismul? Dacă îl supunem testului, historicismul se dovedește a fi autodistructiv. Dacă toată gândirea umană este istorică, iar historicismul însuși este un produs al gândirii umane, atunci el este doar temporar, și deci nu poate fi adevărat. Așa cum demonstrează Strauss „historicismul se bazează pe faptul că acesta se scutește în mod inconsecvent de la propriul verdict cu privire la toată gândirea umană. Teza istoricistului este auto-contradictorie sau absurdă. Noi nu putem vedea caracterul istoric al întregii gândiri, adică toată gândirea, cu excepția înțelegerii istoricistului și implicațiile acestuia – fără a transcende istoria, fără a implica ceva trans-istoric.

Există vreo dovadă să ateste că gândirea umană poate transcende timpul? Cu alte cuvinte, este cunoștința morală de la care sunt derivate legea naturală și dreptul natural și o putem noi cunoaște? C.S. Lewis a insistat categoric că o asemenea cunoștință este reală și disponibilă nouă, deși în parte păcatului. Bazându-se pe întreaga învățătură biblică, Lewis și-a formulat argumentul moral în favoarea existenței lui Dumnezeu, Dătătorul Legii Morale. Aceasta poate fi rezumată după cum urmează: 1) Oamenii fac comentarii care presupun o lege morală: este bine să-ți ții promisiunile; este greșit să fi dur cu cei nevinovați; 2) Această noțiune de bine și rău pare a fi universală, deși practicile ar putea să fie diferite de la cultură la cultură.

Câteva obiecții au fost ridicate împotriva acestor idei. În primul rând, mulți au susținut că legea morală este doar un simplu instinct de turmă. Este pur și simplu instinct uman să ajuți pe cineva care se înecă pentru că la rândul nostru și noi am dori să fim ajutați. Lewis admite că avem o serie de instincte, dar niciunul nu ne spune dacă ar trebui să le urmăm. Așadar, legea morală trebuie să fie diferită de instinct. În al doilea rând, unii au insistat asupra faptului că legea morală nu este altceva decât pură gândire convențională predată de părinți și de societate. Dar Lewis accentuează faptul că legea morală trebuie să fie mai mult decât pură convenție și acest lucru este evidențiat de faptul că există mari similarități

între codurile morale ale diferitelor culturi. De aceea putem vorbi de unele coduri morale ca fiind mai bune decât altele.

Lewis este de asemenea prompt în a afirma că legea morală nu este tot una cu legea naturii. Legile naturii descriu doar regulile naturii. Legea morală face mai mult decât atât. Ne spune cum să ne comportăm. Ne ordonă să facem bine, și cauzează sentimentul de vină atunci când facem rău. Astfel, Lewis trece de la legea morală universală la Dătătorul Legii Divine ca sursă eternă a eticii și a drepturilor umane.

În lumina acestor adevăruri, și pentru a asigura drepturile tuturor, mai ales a celor cu dizabilități, o declarație universală a drepturilor ar trebui să proclame cu îndrăzneală și încredere natura transcendențială și eternă a acestor drepturi. Ele sunt un dar al moralului Dătător al Legii. O astfel de declarație ar respinge în mod deschis dihotomia fapt/valoare pe care au impus-o întâi Kant și mai apoi historicismul. Singura modalitate de a garanta cu adevărat drepturile tuturor este de a îmbrățișa adevărul despre originea drepturilor.

Dr. McReynolds dorește să se asigure că demnitatea umană și drepturile umane sunt protejate la fiecare stadiu al vieții. Pentru a-i proteja pe cei ce posedă drepturile și demnitatea umană, trebuie să înțelegem de unde derivă drepturile? Dacă sunt de la Dumnezeu, nici un stat și nici un guvern nu le poate lua. Dacă sunt date de stat, atunci ele sunt subiectul autorităților aflate la guvernare. Ea argumentează că drepturile vin de la Dumnezeu, așadar, noi avem obligația de a face tot ce ne stă în putință pentru a proteja drepturile și demnitatea tuturor. Următoarele cazuri sunt exemple elocvente cu privire la situațiile în care drepturile și demnitatea oamenilor sunt cel mai adesea amenințate.

Studiu de caz #7 – Jarod

Jarod nu și-a putut da seama ce i se întâmpla. Alergând pe marginea trotuarului din cartierul său suburban, nu a luat seama la mașina sedan albastră care trecea încet pe lângă el. Vecinii care stăteau pe terasele caselor lor, au auzit o împușcătură înăbușită și zgomotul mașinii ce accelera. Când s-au uitat mai bine, l-au văzut pe Jarod zăcând într-o baltă de sânge.

Pe când a ajuns soția sa la spital, Jarod era intubat și se afla la secția de îngrijii intensivă. Dr. Braun, neurochirurgul, îl examinase deja pe Jarod, și i-a spus lui Jane că el nu mai poate face nimic. Fragmentele glonțului au explodat în interiorul capului lui, iar creierul său era acum o masă inflamată și plină de sânge. „Nu puteți face ceva?” s-a tânguit Jane. „Nu poate să moară așa. Avem trei copii, și sunt în luna a șasea. Faceți ceva! Duceți-l în sala de operații! Transferați-l la un spital mai mare!” Aș vrea să putem face ceva să-l ajutăm,” a răspuns Dr. Braun „dar orice intervenție la acest moment ar fi zadarnică. Putem să sunăm pastorul sau familia dumneavoastră, dar din punct de vedere medical nu mai putem face nimic.”

A. Inutilitatea îngrijirii medicale

Dr. William May, în cartea sa „Testând legământul medical” susține că acest concept de „inutilitate a îngrijirii medicale” a apărut la mijlocul anilor 1990 ca modalitate de a trasa o limită legământului medical al doctorilor și al organizațiilor medicale atunci când aceștia au de-a face cu un pacient foarte grav bolnav. Din moment ce furnizorii îngrijirilor medicale primeau o sumă anuală fixă de la asigurări, spre deosebire de alte modele de onorarii practicate mai demult, este interesul furnizorului să refuze îngrijire medicală pacienților în nevoi. Apoi ei acoperă acest lucru, descriind îngrijirea totală ca nefiind necesară, ci inutilă. Medicii de credință ar putea considera analiza făcută de Dr. May inutil de cinică.

În timp ce termenul „inutilitatea îngrijirii medicale” ar putea fi considerat relativ nou, conceptul a prins contur înainte de a exista îngrijirea medicală organizată.

Triajul, organizat după Primul Război Mondial, a fost de fapt repartizarea soldaților în trei clase: 1). Recuperabili în urma îngrijirilor medicale majore 2). Recuperabili chiar dacă tratamentul medical ar întârzia și 3) Irecuperabili în ciuda oricăror eforturi. Această ultimă categorie, urma să nu primească tratament. Chiar dacă timpul și resursele ar fi fost investite pentru acești oameni, ei tot ar fi murit, la fel ca pacienții din prima categorie. Așadar o definiție funcțională a inutilității a fost folosită de peste 70 de ani.

Deși inutilitatea poate fi greu de definit, ideea este clara. Medicii nu au obligația etică de a oferi îngrijire atunci când după judecata lor atentă această îngrijire nu ar avea o șansă rezonabilă de a ajuta pacientul. Dar unele întrebări etice rămân: 1). Judecata atentă a cui decide? 2). Ce înseamnă o șansă rezonabilă și 3). Ce înseamnă „a ajuta pacientul”? Aceste întrebări par a fi deschise interpretării.

B. Ce sunt directivele avansate?

Mulți oameni își amintesc cirul mass-media care s-a făcut în jurul vieții și a morții lui Terri Schiavo. Controversele au atras protestanți și pe de-o parte și pe de alta a problemelor legate de problema încheierii vieții, așa cum s-a întâmplat și în cazuri similare cum a fost cel al lui Karen Quinlan în 1976 și al lui Nancy Cruzan în 1990. În toate aceste cazuri întrebarea era dacă pacientul ar fi dorit să fie ținut în viață cu ajutorul intervențiilor medicale. Din moment ce niciunul din pacienți nu și-a lăsat scrisă dorința prin semnătură, membrii familiei au fost obligați să meargă la tribunal și să vorbească în numele pacientului. Totuși, în cazul Schiavo, membrii familiei nu s-au putut pune de acord, iar cazul a ajuns până la Curtea Supremă a Statelor Unite.

Urmăriți filmulețul: Povestea lui Terri Schiavo (partea 1 și 2)

Termenul „directive avansate” poate face referire la o serie de tipuri de documente. Cele două documente folosite cel mai des sunt: Testamentul viu și Puterea Supremă a unui Avocat asupra Asistenței Medicale. Un al treilea scenariu, în care nu este trasată nicio dorință clară, și în care nu a fost numită nicio persoană pentru a lua decizii pentru pacient,

este luat în cadrul multor state în incidența unei legi surogat, de obicei implicând numirea unui împuternicit. Împuternicitul trebuie să ia decizii în locul pacientului bazându-se mai întâi pe „hotărâri prin substituire” ceea ce înseamnă că împuternicitul știe cu certitudine ce ar fi vrut pacientul să se întâmple.

1. Testamentele Vii sunt legale în majoritatea statelor. Printr-un astfel de testament oamenii pot decide și pot lăsa în avans într-un document, exact ce tratamente și intervenții medicale vor permite echipei medicale să facă în dreptul lor. Un avantaj evident al acestui lucru este că dacă nu doresc în niciun caz să li se aplice un anumit tratament medical, cum ar fi intubarea sau defibrarea pot exclude aceste tratamente în avans.

Un dezavantaj al Testamentelor Vii este dat de faptul că este imposibil să prevezi toate variațiile care intervin în luarea unei decizii medicale complexe la un moment dat în viitor. Când un astfel de testament este scris mai aproape de momentul morții cuiva, va aproxima cu o mai mare acuratețe adevăratele dorințe ale pacientului, dar nici măcar acest lucru nu se adevărește în toate cazurile. O altă problemă a acestor testamente este că, în majoritatea statelor, ele nu intră în vigoare decât după ce se determină starea de boală terminală sau de atare vegetativă permanentă. Datorită unora dintre aceste probleme mulți consideră următoarea variantă un document mai potrivit.

2. Puterea Supremă a unui Avocat asupra Asistenței Medicale

Acest document specifică în avans persoana autorizată să ia decizii în îngrijirea sănătății pacientului în cazul în care acesta își pierde capacitatea de a lua decizii pentru el însuși. Așadar determinarea morții iminente sau a stării vegetative nu este necesară. Mulți oameni includ acest document în Testamentul lor pe Viață, ca parte separată. Astfel, o persoană poate specifica de exemplu ca în cazul morții iminente să se aplice cele scrise în testament, iar în cazul în care pacientul nu mai poate lua decizii datorită unor răni acute sau datorită incompetenței să se aplice cele scrise în documentul cu privire la cel împuternicit. Mulți creștini consideră documentul împuternicirii ca fiind mai rezonabil, dar acesta impune ca pacientul să fie în stare să vorbească limpede și cursiv cu cel pe care îl numește reprezentantul dorințelor sale.

Discuția de mai sus implică în mod clar importanța autonomiei pacientului, și acordarea întâietății în luarea deciziilor importante.

Studiu de caz #8 – Paula

Paula a fost întotdeauna o femeie energică. Când erau mici copiii ei, prietenilor acestora le plăcea să vină la ei acasă să se joace pentru că Paula făcea ca totul să pară o adevărată aventură. Jocuri în curtea din spate, proiecte lucrate manual, ora de povești, chiar vizionarea unor materiale video împreună devenea un moment captivant și distractiv. Acum ea avea cancer în stadiu terminal. Durerea fizică nu era foarte severă, dar sentimentul apăsător de disperare era copleșitor. Întâi au încercat chimioterapia, apoi radiatiile, însă nici una dintre aceste variante nu au putut opri răspândirea bolii. Medicul

ei a sugerat că s-ar putea să nu trăiască până la Crăciun – adică încă șase luni din acel moment. Nu o mai putea entuziasma nimic. Soțul și copiii ei au făcut tot ce le-a stat în putință să o implice în discuții cu alți oameni, în activități și în viața socială. Nici o rămășiță a entuziasmului ei de altă dată nu a mai rămas. Ce rost mai avea?

Paula respingea ideea deteriorării și a pierderii controlului propriu în fața familiei și a prietenilor. Ea fusese întotdeauna independentă și stăpână pe situație, și nu avea de gând să le lase celor dragi în minte imaginea unei persoane tot mai dependentă de ajutorul lor, plină de durere și dizabilitate. Datorită acestor gânduri ținea ea adresa celui doctor din Michigan în portofel. Se prea poate ca unii oameni să aibă o părere proastă despre acest om, dar simpla posibilitatea de a apela la ajutorul lui era un lucru ce-i aducea mângâiere. Când toți membrii familiei ei erau plecați de acasă Paula a profitat de ocazie și i-a dat un telefon pentru a plănui totul. Luna următoare, pe când durerea ei avea să fi crescut în intensitate, el a fost de acord să vină să o vadă. Acum trebuia doar să-i convingă și pe cei din familia ei.

Paula stătea la biroul doctorului Dan Smyth: „Ceea ce doresc să aud din partea dumneavoastră este că îmi veți respecta dorințele” a spus ea, „refuz să mor încet și în durere așa cum a murit verișoara mea Sally. Când durerea și starea de vomă vor deveni insuportabile, vreau să știu că veți fi de partea mea și că mă veți ajuta să părăsesc această viață fără reținere. Pot să contez pe dumneavoastră?” Dr. Smyth se uita în jos spre mâinile lui. *La ce se ajunsese? Era al treilea pacient în decurs de o lună care veniseră la el cu o astfel de cerere. Era într-adevăr atât de greu? La urma urmei erau toți pacienți în stare terminală oricum. De ce contau așa de mult câteva luni încoace sau încolo?*

C. Luând poziție față de Suicidul asistat de medic și față de Eutanasicele

Ideea eutanasiei, a „morții bune” a atras interesul publicului în ultimii ani, mai ales datorită doctorului Jack Kevorkian, care a asistat moartea câtorva pacienți ai lui – dintre care nu puțin fără a avea boli în fază terminală. Conceptul însă, este vechi de mii de ani. Hippocrates, faimosul medic grec și fondatorul unei școli ce-i poartă numele, afirma în jurământul său: „Nu voi administra otravă nimănui, chiar dacă mi-ar cere să fac asta și nici nu voi sugera un astfel de plan.”

Terminologia este obscură în cazul eutanasiei, dar de obicei se poate discuta despre trei categorii distincte când ne referim la moartea: suicidul, suicidul asistat și uciderea activă din milă. Suicidul și suicidul asistat sunt termeni cu o semnificație clară prin definiție. Uciderea activă din milă poate fi divizată în: voluntară, involuntară (împotriva voinței pacientului), și non-voluntară (fără ajutorul pacientului).

Susținătorii legalizării eutanasiei din Statele Unite au arătat deseori înspre Olanda. În timp ce mulți americani credeau că ceea ce experimentau olandezii era eutanasierea voluntară, un studiu major condus de guvernul olandez a dezvăluit că multe dintre aceste cazuri din Olanda cad mai degrabă în categoria eutansierilor involuntare sau non-voluntare.

Unii folosesc termenii de „eutanasierie pasivă” versus „autanasierie activă” pentru a face diferența între privarea de tratament cu rezultat fatal versus intervenție activă pentru a cauza moartea. Eutanasieria pasivă poate să fie de asemenea voluntară, involuntară sau non-voluntară. Ține de drepturile pacientului să refuze să mai beneficieze de asistență medicală sau de tratament și acest lucru poate fi cea mai umană atitudine la un moment dat. Numirea acestei acțiuni eutanasierie pasivă aduce un grav deserviciu medicilor care oferă această opțiune pacienților precum și pacienților care acceptă opțiunea aceasta. Oameni buni, care țin la sfințenia vieții nu sunt vinovați de a-și fi pătat statutul de creștin dacă sunt de părere că pacienții au dreptul de a refuza tratamentul în anumite circumstanțe.

Aceste discuții complexe implică o serie de întrebări care se întrepătrund.

1. Cine deține viețile noastre la urma urmei? Viețile noastre ne aparține nouă înșine și putem să facem ce dorim cu ele? Sau sunt ele doar încredințate nouă de Dumnezeu? Suntem noi proprietari sau doar administratori?
2. Este oare moral să grăbești moartea cuiva? Dacă este moral pe ce ne bazăm decizia aceasta?
3. Când depășește iminența morții nevoia de a lupta cu moartea, ca și cu un inamic aprig?
4. Este posibil să supra-tratezi un pacient în încercarea de a evita moartea? Suntem obligați din punct de vedere moral să întreprindem toate acțiunile posibile care ar putea îndepărta inevitabilul.

III. Calitatea vieții versus Sfințenia Vieții

Ce înțelegem prin „calitatea vieții”? Acest concept, mai degrabă abstract, se aplică situațiilor în care se iau decizii de a priva un pacient de tratament sau a se întrerupe tratamentul administrat unui pacient, decizii bazate pe nivelul pacientului în ceea ce privește conștiința de sine, raționament, comunicarea și activitatea, precum și probabilitatea unei îmbunătățiri a stării sale. Deciziile cu privire la calitatea vieții nu sunt făcute de obicei de persoanele în cauză, ci de către medicii acestora, familiile lor, sau în unele cazuri de către instanță. Așadar există un element implicit de nesiguranță, iar deciziile sunt bazate uneori pe presupuneri. Dacă doctorii sau familiile ar fi în situația de a prezice reacția pacienților la noua lor viață, ei ar subestima rata de adaptare și nivelul de fericire a pacienților. Cineva din afară ar putea avea impresia că unii pacienți au o calitate joasă a vieții, în timp ce pacienții înșiși și-ar evalua calitatea vieții la un nivel destul de ridicat.

Acest concept poate fi aplicat de asemenea în discuții asupra asigurărilor de sănătate. „Până la urmă, nu cred că ar mai trebui să irosim alți bani pentru tratarea acestui pacient, pentru că el oricum ar avea un nivel al calității vieții foarte scăzut.” Utilitarismul, cu scopul său de a oferi „ce este mai bun pentru un număr cât mai mare de oameni” ar fi cel care de regulă ar susține acest punct de vedere. Un alt motiv de îngrijorare este: „A cui definiție a calității o folosim?” Astfel au ajuns naziștii la decizia de a omorâ pacienții bolnavi mintal

sau cu dizabilități. Ei au susținut că nivelul la care era calitatea vieții lor, nu meritau a fi salvați. Și că uciderea lor era un act plin de milă.

Cei ce susțin „sfințenia vieții” se regăsesc de cele mai multe ori la celălalt capăt al firului liberului arbitru, când este vorba despre calitatea vieții. Cei ce promovează calitatea vieții susțin uneori avortul la cerere și „dreptul unui pacient la moarte”. Cei ce promovează „sfințenia vieții” de obicei susțin pacientul indiferent de posibilele urmări. Așa cum a fost menționat mai devreme, extremiștii sfințeniei vieții susțin că trebuie întreprins tot ce este posibil pentru orice pacient, indiferent de sacrificiile personale, de timp sau bani.

Totuși susținători ai „sfințeniei vieții” ar aproba înlăturarea tuburilor digestive ale pacienților aflați într-o stare vegetativă ce persistă, dacă sunt îndeplinite unele condiții. Scott Rae, în *Decizii Morale* sugerează că în anumite condiții îndepărtarea tubului digestiv al unui pacient în stare vegetativă persistentă este justificată. Potrivit lui Rae, îndepărtarea poate fi luată în considerare dacă: 1) pacientul nu asimilează nutrienții, 2) hrănirea este mai degrabă un calvar decât un beneficiu, 3) nu există nicio speranță reală că i-ar fi de folos, sau 4) dacă directivele scrise în avans cer asta.

În final, la nivel metafizic, care este scopul vieților noastre? Este doar acela de a fi fericiți? Sau este în primul rând acela de a-L glorifica pe Dumnezeu și de a-L sluji cu orice mijloace puse la dispoziția noastră de către El? Dacă am dat primul răspuns, atunci suntem hedoniști, umaniști sau utilitarieni. Dacă am dat al doilea, atunci ne-am aliniat marelui crez creștin al tuturor timpurilor.

Dumnezeu este Etern și Sfânt, așadar această viață este și ea sfântă. Sintagma sfințenia vieții ar trebui să ne amintească faptul că viața este un dar prețios al lui Dumnezeu și nu poate fi disprețuit sau exploatat. Legea lui Dumnezeu se rezumă la două porunci 1) să-L iubești pe Dumnezeu și 2) să-i iubești pe ceilalți. Această frază subliniază marele respect pe care suntem datori să-l avem pentru orice viață umană, de la cel de curând conceput, până la cel în vârstă sau infirm. Nicio carență în inteligență, creativitate, sau frumusețe a oamenilor respectivi nu ar trebui să reducă respectul adânc pe care îl datorăm fiecărei persoane, pentru simplul fapt că sunt creați de Dumnezeu, făcuți după chipul și asemănarea Sa. Cu alte cuvinte, nu există nicio boală sau o dizabilitate umană destul de gravă ca să fie în măsură să submineze demnitatea umană.

Reflectând asupra Lecției 16:

- 1. Numește problemele cheie de la începutul și sfârșitul vieții. Care sunt problemele etice specifice fiecărei perioade?*
- 2. Cum ai aborda problemele ce apar în cazul unei femei care contemplează ideea unui avort datorită fricii de a avea un copil cu dizabilități.*

3. *Ce rol joaca mass media in formarea opiniei publice asupra problemelor de la începutul vieții? Dați câteva exemple.*
4. *Daca o persoana pornește de la ideea ca nu exista Dumnezeu, cum va afecta acest lucru viziunea sa asupra problemelor apărute la începutul vieții?*
5. *Describe relația dintre demnitate, dizabilitate si bioetica.*
6. *De ce este important sa înțelegem de unde deriva drepturile umane si demnitatea umana?*
7. *Fapte 7 ne descoperă faptul ca Stefan nu numai ca si-a dat viață pentru Hristos, dar pe lângă asta el a mai făcut doua lucruri ce par ca se exclud reciproc: 1) A confruntat răul pe care l-a văzut 2) A continuat sa-i iubească pe cei ce-l torturau. Ne poate ghida acest exemplu modul in care ne raportam la medicii care in mod intenționat curma viață pacienților in numele medicinei?*
8. *Este autonomia un concept biblic? De ce o prețuiesc Americanii atât de mult? Este ea valabila pentru toți oamenii din orice parte a lumii? Cum se leagă autonomia de conceptul de demnitate umana?*
9. *Discuta modul in care vei aplica ceea ce ai învățat cu privire la problemele ce se ivesc la finalul vieții?*